

องค์ความรู้

ประติมากรรมนูนต่ำ – ประติมากรรมนูนสูง

นายภูธิปนิธิศร์ คงโกคานันท์

กลุ่มวิชาการด้าน ช่างศิลป์ไทย สำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร

กระทรวงวัฒนธรรม 2552

คำนำ

เอกสารองค์ความรู้ประติมากรรมปูนต่ำ – ปูนสูง

ผู้เขียนได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการของประติมากร กลุ่มประติมากรรมสำนักช่างสิบหมู่ ตามลำดับขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการทางประติมากรรมร่วมสมัยของไทย ที่แยกแยะความสำคัญของประติมากรรมปูนต่ำและประติมากรรมปูนสูงเพื่อ
 ก่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความเข้าใจตลอดจนรูปแบบของการสร้างงานนั้น

ผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้านเอกสารเพื่อให้เกิดความรู้ทั้งภาคทฤษฎี
 ความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับประติมากรตลอดจนปฏิบัติการทางประติมากรรมเพื่อเกิดองค์
 ความรู้โดยรวมได้รวบรวมสำเร็จเป็นรูปเล่มดังปรากฏนี้

หวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการทางศิลปกรรมด้าน
 ประติมากรรมในการพิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือที่สมบูรณ์ต่อไป

นายภูริปนิธิศรี คงโกคานันท์

(นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการ)

17 กันยายน 2552

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงประติมากรรม ทุกคนต่างมีความเกี่ยวข้องกับผลงานด้านศิลปกรรมแขนงหนึ่งของทัศนศิลป์ที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จวบจนถึงสมัยปัจจุบัน โดยเฉพาะความสำคัญของงานประติมากรรมนูนต่ำและงานประติมากรรมนูนสูงมีบทบาทเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์มีการพัฒนาการตามขนบนิยมของแต่ละยุคสมัย มนุษย์ได้ประโยชน์ใช้สอยจากงานประติมากรรมดังกล่าวมาเป็นระยะเวลายาวนาน

ส่วนประเทศไทยได้มีการสร้างงานประติมากรรมนูนต่ำ-นูนสูงมานานแล้วตั้งแต่อารยธรรมของชนชาติมอญสมัยทวารวดีเป็นต้นมาจวบจนถึงปัจจุบันไทยก็ยังสร้างสรรค์ประติมากรรมที่เรียกว่า “ประติมากรรมไทยประเพณี” เมื่อความเจริญของสังคมเศรษฐกิจการเมืองได้พัฒนาไปสู่ความเจริญอย่างนานาอารยประเทศทำให้ประเทศไทยมีความตื่นตัวต่อการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมในรูปธรรมด้านประติมากรรมเช่นกันแต่เป็นกาสร้างสรรค์งานประติมากรรมไทยร่วมสมัยอันเป็นลักษณะเฉพาะของชาติไทย

ประติมากรรมนูนต่ำ-นูนสูงประติมากรผู้สร้างสรรค์มุ่งหมายแสดงออกจากความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ และ มโนกรรมนี้ได้รับจากความจริงถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานที่ประจักษ์ เช่นการสื่อสารให้ผู้ชมโดยมีภาษาเฉพาะคือภาษาทางศิลปะอีกทั้งยังเป็นการจรรโลงถึงคุณค่าความงามให้เกิดความสุขและประโยชน์ใช้สอยในวิถีชีวิตประจำวันอีกด้วย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	2
บทนำ	3
บทที่ 1 ประวัติประติมากรรม	7
๑ ประติมากรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์	9
• ยุคหินเก่า	9
• ยุคหินใหม่	9
๑ ประติมากรรมสมัยประวัติศาสตร์	9
• อียิปต์	9
• เมโสโปเตเมีย	15
• กรีก	23
• โรมัน	29
• คริสเตียน	31
• ไบแซนทีน	32
• โรมันเนส	33

• กอธิด	36
• เรอนาซอง	42
• บาโรค	47
• โรโกโก	49
• นีโอคลาสสิก	51
• โรแมนติก	52
• เรียลลิสต์	53
๑ ประติมากรรมสมัยใหม่	55
• ลัทธิอิมเพรสชันนิสต์	55
• ลัทธิโพรสอิมเพรสชันนิสต์	55
• ลัทธิเอ็กซ์เพรสชันนิสต์	55
• ลัทธิคิวบิซึม	56
• ลัทธิฟิวเจอร์ลิสต์	57
บทที่ 2 ประติมากรรม	59
๑ ความหมายของประติมากรรม	59
๑ ประติมากรรม – ประติมากรรม	60
๑ ประเภทของงานประติมากรรม	61

๑ องค์ประกอบในงานประติมากรรม	66
๑ กายวิภาคกับงานประติมากรรม	68
๑ หลักการสร้างมิติในงานประติมากรรม	71
บทที่ 3 ประติมากรรมไทย	74
๑ ประติมากรรมไทยประเพณี	74
๑ ประติมากรรมไทยร่วมสมัย	76
บทที่ 4 วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ	86
๑ เครื่องมือที่ใช้สร้างงานประติมากรรม	86
๑ วัสดุที่ใช้สร้างประติมากรรม	86
๑ อุปกรณ์ที่ใช้สร้างประติมากรรม	87
บทที่ 5 การสร้างงานประติมากรรมนูนต่ำ-นูนสูง	89
๑ ความรู้การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมนูนต่ำ	90
๑ ความรู้การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมนูนสูง	99
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	119
คำสั่ง	120

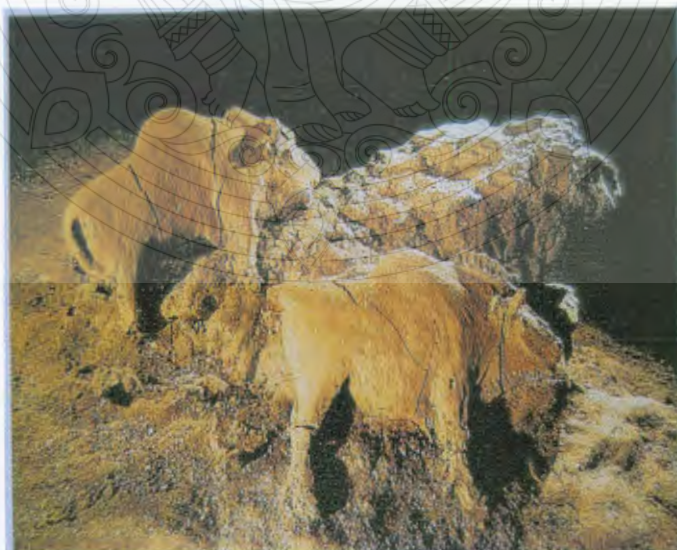
บทที่ 1

ประติมากรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์

ประติมากรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์

ประติมากรรมเป็นผลงานการสร้างสรรคของมนุษย์ที่มีหลักฐานปรากฏที่พบเห็นนั้นเป็นการแสดงออกถึงวิถีชีวิตประจำวันของการดำรงชีพของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์สมัยยุคหินเก่าพบประติมากรรมแบบต่างๆของมนุษย์ถ้ำในยุคหินเก่าปะปนอยู่กับภาพเขียนตามผนังถ้ำมีทั้งรูปแกะสลักบนฝ่าผนังถ้ำปั้นด้วยดินและแกะสลักบนวัสดุต่างๆเช่นเขาสัตว์ งา และกระดูกสัตว์เป็นต้น

นักประวัติศาสตร์เชื่อว่ามนุษย์ในสมัยนั้นรู้จักวิธีการแกะสลักและการปั้น โดยเริ่มต้นจากขุดขีดก่อนจากนั้นจึงตกแต่งลงรายละเอียด

ประติมากรรมรูปวัวไบซันทำจากดินเหนียวในถ้ำเลอคอคอดคูแบร์ประเทศฝรั่งเศสอายุราว 12,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช

รูปแกะสลักจากเขากวางเรนเดียร์เป็นรูปว้าวไบซัน ในถ้ำลาเมดเคอแลน ประเทศฝรั่งเศส อายุราว 12,000 ปี ก่อนคริสตกาล

รูปแกะสลักผู้หญิงถือขว้าวไบซันชื่อว่าวินัสลอเซล(VENUS OF LAUSS)ทำจากหินทรายพบที่ ประเทศฝรั่งเศสเมืองLES PUQUE

ประติมากรรมในยุคหินเก่ามีลักษณะเด่นคือมีความงามตามลักษณะแสดงออกถึงศิลปะเริ่มแรก (PRIMITIVE ART) เป็นพิเศษถ่ายทอดออกมาแสดงถึงพลังและชีวิตจิตใจของมนุษย์ยุคหินเก่า ผู้สร้างประติมากรรมยุคหินเก่านี้มีความสมบูรณ์กว่าในยุคหินกลางและยุคหินใหม่ เพราะในยุคหินทั้งสองนี้ให้ความสำคัญของประติมากรรมที่แสดงออกถึงสัญลักษณ์ เช่น ประติมากรรมกิ้งสาปตั๊กแตน ได้แก่ การสร้างอนุสาวรีย์หิน (MEGALITHIC)

ซึ่งกลุ่มอนุสาวรีย์หินนี้ พบได้ทั้งในแถบยุโรปตะวันตก ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส, ไอร์แลนด์ และ อังกฤษ เป็นพวกหินตั้ง, หินตั้งเรียงเป็นแถวๆ, หินล้อมรอบเป็นวงกลม

นอกจากนี้ยุคหินกลาง และ ยุคหินใหม่จะให้ความสำคัญของประติมากรรมประยุคต์ ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา

ดังนั้นประติมากรรมสมัยประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบของความเชื่อในสิ่งเร้นลับ เหนือมนุษย์และบางอย่างใช้ประกอบในพิธีกรรมต่างๆของมนุษย์เท่านั้น

ประติมากรรมสมัยประวัติศาสตร์(HISTORIC PERIOD OF SCULPTURE)

อียิปต์ (EGYPT 3,150 – 33280 ปีก่อนคริสต์ศักราช)

เป็นยุคแรกของสมัยประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก ซึ่งประเทศอียิปต์เป็นประเทศที่มีอารยธรรมเก่าแก่ที่สุดของซีกโลกตะวันตก จึงจัดได้ว่าเป็นยุคเริ่มต้นของสมัยประวัติศาสตร์ (HISTORIC PERIOD)

• สามารถแบ่งสมัยของอียิปต์ ได้ 5 สมัย คือ

1. สมัยเริ่มราชวงศ์ 3,150 – 2,700 ปีก่อนคริสต์ศักราช
2. สมัยราชอาณาจักรเก่า 2,700 – 2,040 ปีก่อนคริสต์ศักราช
3. สมัยราชอาณาจักรกลาง 2,040 – 1,552 ปีก่อนคริสต์ศักราช

4. สมัยราชอาณาจักรใหม่ 1,552 – 1,069 ปีก่อนคริสต์ศักราช
5. สมัยราชอาณาจักรสุดท้าย 1,069 – 332 ปีก่อนคริสต์ศักราช

ศิลปกรรมด้านประติมากรรมของอียิปต์โบราณมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ มีระยะเวลาต่อเนื่องกันนานถึงสองพันกว่าปี

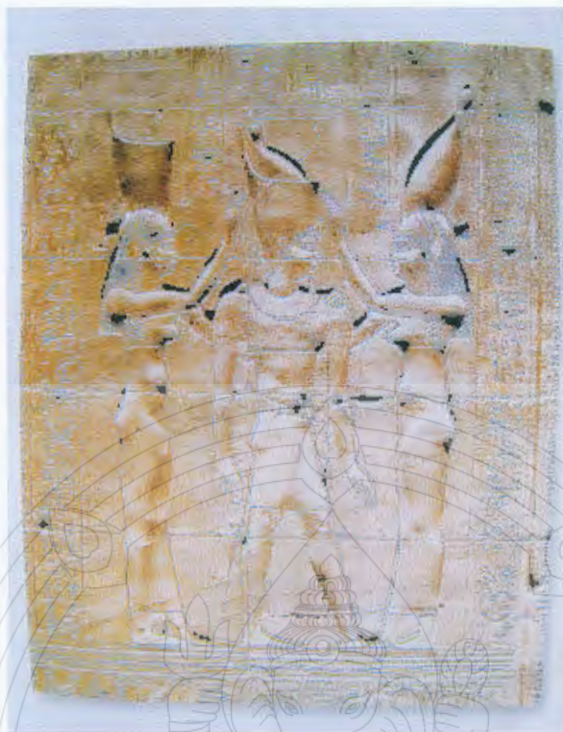
ซึ่งประติมากรรมของอียิปต์เกิดขึ้นและได้พัฒนาการไปพร้อมกับงานด้านสถาปัตยกรรมและนับว่าเป็นชาติแรกที่ได้สร้างสรรค์งานประติมากรรมรูปคน

ลักษณะงานประติมากรรมของอียิปต์ส่วนใหญ่ทำจากวัสดุหิน จึงมีโครงสร้างบังคับที่ทำเป็นรูปคนในงานประติมากรรมของอียิปต์ “เป็นแท่ง”(BLOCK) โดยเฉพาะประติมากรรมนูนต่ำมีลักษณะหันหน้าไปด้านข้างเสมอ จะมองไปข้างหน้าทำเดียว รูปผู้ชายจะแสดงท่าก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าเล็กน้อย ส่วนผู้หญิงมักยืนนิ่งอยู่กับที่ แสดงให้เห็นรูปส่วนลำตัวด้านหน้าและขาด้านข้าง

ประติมากรรมนูนต่ำ จะเน้นความสำคัญของระดับบุคคล วัสดุที่ใช้สร้างงาน เช่น หินแกรนิตสีแดง หรือ แกะด้วยไม้

ประติมากรรมนูนต่ำบางส่วนสร้างขึ้นเพื่อใช้ประดับตกแต่งสถาปัตยกรรม เช่น งานแกะสลักผนังสุสานต่างๆ แกะสลักหัวเสา แกะสลักตกแต่งหีบศพ นอกจากนี้งานประติมากรรมนูนต่ำ แสดงออกถึงเรื่องราว พิธีกรรมทางลัทธิศาสนา พิธีศพ เรื่องราวชีวิตประจำวันของชาวอียิปต์โดยมีอักษรประกอบภาพด้วย

ลักษณะประติมากรรมของอียิปต์อาณาจักรเก่ามักจะแสดงออกเป็นไปตามอุดมคติ เช่น รูปคนในจินตนาการ ดวงตาฝังด้วยลูกแก้ว หรือ อัญมณี ให้ดูคล้ายตาจริง ลักษณะเช่นนี้ นิยมต่อมาจนถึงอาณาจักรกลาง แต่ในสมัยอาณาจักรใหม่เริ่มสร้างงานประติมากรรมให้มีลักษณะเหมือนจริงมากขึ้นแต่ก็ยังมีการสร้างแบบอุดมคติอยู่ด้วย

ประติมากรรมนูนต่ำระบายสี ใช้ตกแต่งสุสานแสดงเรื่องราวระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และวิญญาณ มีแสดงวิถีชีวิต การเกษตรกรรมและการล่าสัตว์ เป็นงานประติมากรรมที่ถือว่าเป็นศิลปะที่สมบูรณ์ แบบคลาสสิก (CLASSICAL ART) ของอียิปต์ และเป็นแบบอย่างที่ยึดต่อมาเป็นเวลานานนับพันปี

ประติมากรรมนูนต่ำ รูป “ขุนนาง ตี ลูกกลิ้งอียิปต์โปโปเตมัส” เป็นประติมากรรม ทำด้วยหินปูนเขียนสี เมื่อ 1860ปีก่อนพุทธศักราช อยู่ที่ สุสานฝังศพ ขุนนางตี เมือง ชักคารา ประเทศอียิปต์

รูปประติมากรรมนูนต่ำบนหินทราย สมัยราชอาณาจักรใหม่ ที่เรียกว่า “ประติมากรรมร้องลึก” แสดงภาพ องค์ฟ้าโรห่อเคห์นาเท็น , พระนางเนเฟอร์ติติ และ ราชธิดาสามพระองค์ กำลังทรงพระสำราญ ภายใต้รัศมี แห่งชีวิตของเทพเจ้าอาเท็น

ประติมากรรมนูนต่ำเป็นงานสลักคุณ ทองคำ ประดับบัลลังค์ของตุตันคาเมน เป็นพนักทำด้วยแผ่นทองคำลงยาสี แสดงภาพฟาโรห์กำลัง ได้รับการปรนนิบัติจากพระมเหสีด้วยการทาน้ำหอม เป็นสมัยราชอาณาจักรใหม่

ประติมากรรมปูนต่ำล่องลึกที่หลังคาของ วิหารซอร์ส ที่เมืองเอดฟู อายุราว 164-55 ปีก่อน คริสต์ศักราช
เป็นศิลปะสมัยอาณาจักรสุทท้าย

ประติมากรรมปูนต่ำ ประดับหัวเสาวิหารเทพเจ้าซอร์ส ที่เมืองเอดฟู แกะสลักบนหินทราย เป็นรูปแบบ
เก่าตามประเพณีนิยม เป็นรูปดอกบัว , ต้นปาล์ม , กกปาปรัส เป็นศิลปะสมัยอาณาจักรสุทท้าย

ประติมากรรมกลุ่มเมโสโปเตเมีย

เมโสโปเตเมีย (MESOPOTAMIA) เป็นอารยธรรมของชนชาติที่มีความเก่าแก่ เริ่มตั้งแต่ปี 8,000-7,000 B.C. (ปีก่อนคริสต์ศักราช) ซึ่งเก่ากว่าอียิปต์ ดินแดนที่เรียกว่าเมโสโปเตเมียนี้ อยู่ระหว่างแม่น้ำไทกริสและแม่น้ำยูเฟรติส (ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศซีเรียและ อิรัก) ส่วนชื่อ “เมโสโปเตเมีย” เรียกตามชาวกรีกโบราณ เป็นดินแดนซึ่งมีชนชาติหลายเผ่าพันธุ์อาศัยอยู่ ซึ่งมีชาติพันธุ์ของมนุษย์ผสมปนเปกันอยู่มาก เป็นที่อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำมาหากินพร้อมกับได้

พัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆขึ้นอย่างมากมาย เช่น ด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และการออกกฎหมายบังคับ การคำนวณ และ ที่สำคัญ คือ การคิดประดิษฐ์ตัวอักษร ยุคสมัยของชนเผ่าต่างๆที่เข้ามามีบทบาทครอบครองที่ผลัดเปลี่ยนกันยึดครอง พร้อมกับ การสร้างผลงานทางประติมากรรม ที่ปรากฏหลักฐานหลงเหลือ พอลำดับระยะเวลาดังนี้

1. ซูเมอร์เรียน (SUMERIAN) 4,000 – 1,950 B.C.
2. แอกกาด (AKKAD) 2,750 – 1,950 B.C
3. บาบิโลเนีย (BABYLONIA) 2,600 – 538 B.C.
4. อัสซีเรีย (ASSYRIA) 2,700 – 538 B.C.
5. ฮิตไทต์ (HITTITE) 1,900 – 1,200 B.C.
6. อีแลม (ELAM) 3,000 – 640 B.C.
7. มีเดีย (MEDIA) 750 – 550 B.C.
8. เปอร์เซีย (PERSIA) 600 – 332 B.C.
9. โฟนิเชีย (PHOENICIA) 300 – 332 B.C.

ประติมากรรมซูเมอร์เรียน

ประติมากรรมพบหลักฐานที่ซากกำแพงเมือง โบราณอิซทาร์ เป็นลักษณะประดับด้วยเครื่องเคลือบดินเผาสีสันทันต่างๆเป็นรูปมังกรและวัว เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมที่มีรูปทรงคล้ายมีรามิดแบบขั้นบันได (STEPPED PYRAMID) ของอียิปต์

ประติมากรรมนูนสูงแสดงถึงเนื้อหาเกี่ยวกับสงครามเทพเจ้าและกษัตริย์ ความพิเศษในการสร้างอยู่ที่ดวงตา ด้วยความเชื่อที่ว่า “ดวงตาเป็นที่รับรู้ และ สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆได้” วัสดุที่ใช้ ได้แก่ หิน ไม้ และ ดิน

ประติมากรรมนูนสูง “รูปเหยี่ยวหัวสิงโต ของ ชาวซูเมอร์ กำลังแผ่ปีกปกป้องภัยให้กับกวาง”
แกะสลักด้วยไม้หุ้มด้วยแผ่นทองแดง

ประติมากรรมแอกกาด

พวกแอกกาดเป็นชนชาติเซมติก (SEMITIC) มีอาชีพเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนอยู่ทางตอนเหนือของซูเมอเรียน ต่อมาได้ยึดครองซูเมอเรียน จึงได้รับอิทธิพลทางด้านศิลปะจากซูเมอเรียน ผลงานศิลปกรรมประติมากรรมของพวกแอกกาดมีน้อยมาก ที่จัดได้ว่ามีลักษณะเด่น คือ ภาพสลักหินนูนต่ำบนแผ่นหินทรายสีชมพู อันแสดงถึงชัยชนะในสงครามของกษัตริย์

ประติมากรรมรูปสลัก "ชัยชนะของพระเจ้าอามะชิน" ทำด้วยหินทรายสีชมพู อายุราว 2,000 ปีก่อนคริสตศักราช สูง 6 ฟุต 6 นิ้ว

ประติมากรรมบาบิโลเนีย

กรุงบาบิโลเนีย พวกอะมอไรต์ เป็นพวกหนึ่งในชนเผ่า เซมิติกเหมือนกับพวกแอคคาต ชนเผ่านี้ได้อพยพมาจากทางเหนือรวมตัวเป็นปึกแผ่น แล้วเข้ายึดครองอาณาจักรบาบิโลเนีย เดิมเป็นของพวกซูเมอร์เรียน และ แอคคาต จากนั้นได้สร้างความเจริญรุ่งเรือง แก่ อาณาจักร มีกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ พระนามว่า ฮัมมูราบี(HAMMURABI) ได้ออกกฎหมายใหม่ เรียกว่า "ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี" นับได้ว่าในยุคสมัยนี้เป็นช่วงสมัยที่มีความรุ่งเรืองที่สุด

ประติมากรรมนับได้ว่ามีการพัฒนาขึ้นกว่าเดิม แต่ยังคงนิยมแกะสลักภาพปูนต้ำมากกว่าแบบลอยตัวมีการแกะสลักหินขนาดเล็ก มักจะทำเป็นตรา หรือ เครื่องหมาย ตลอดจนการประดิษฐ์อักษรลิ่มที่มีภาพคน และ สัตว์ผสมกันอยู่ในงานด้วย

ปติมากรรมปูนดำที่ปรากฏตัวอักษรลึ้ม ส่วนบนแกะสลักรูปกษัตริย์พระราชทานกฎหมาย

ประติมากรรมปูนดำ “รูปสิงโต” ทำด้วยอิฐเคลือบสี ตกแต่งกรุงบาบิโลน ในสมัยพระเจ้าเนบูซัดเนสซาร์ที่ 2 (61 – 19 ปีก่อนพุทธศักราช)

ประติมากรรมอัสซีเรีย (ASSYRIA)

อัสซีเรีย เป็นอาณาจักรเก่าแก่ที่ประกอบด้วยชนเผ่าหนึ่งทางตอนเหนือของโมโสโปเตเมีย มีนิสัย
อดทนเข้มแข็ง

อาณาจักรค่อยๆเจริญรุ่งเรืองอย่างช้าๆแต่มั่นคง จนกลายเป็นจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ที่สุด พวกอัสซีเรีย
เป็นนักรบที่กล้าหาญและดุร้าย เพื่อข่มขวัญศัตรู และ แสดงอำนาจความยิ่งใหญ่

ศิลปกรรมมีการพัฒนาให้ก้าวหน้าจากของเดิมที่ผ่านมาขณะเดียวกันก็แสดงลักษณะที่มีพลัง
อำนาจเข้มแข็งอันเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง งานประติมากรรมเป็นงานที่มีความงามเด่น มีคุณค่าในทาง
ศิลปะและมีฝีมือมากกว่าชนชาติใดในกลุ่มเมโสโปเตเมีย ส่วนใหญ่เป็นการแกะสลักแบบนูนต่ำและนูน
สูง เรื่องราวที่ปรากฏแสดงเป็นเรื่องเกี่ยวกับสงครามการต่อสู้ และการล่าสัตว์ จะแสดงออกถึงลักษณะ
นิสัยทารุณโหดร้ายของชาวอัสซีเรีย ซึ่งมีบางรูปแสดงให้เห็นการทำทารุณกรรมด้วยวิธี โหดเหี้ยมต่อ
เชลยจากสงครามด้วยการทรมานต่างๆ เช่น ลอกหนังตาทั้งเป็น, เจาะลิ้นผูกติดกัน, เอ็นหนังตาไม่ให้
มองเห็น รูปแบบของงานประติมากรรมจะนิยมสร้างเป็นรูปผสมคนกับรูปสัตว์ สัญลักษณ์ที่นิยม คือ รูป
วัว, รูปสิงโต ที่แสดงถึงความดุร้าย ส่วนหนวดเคราและปีก หมายถึง กษัตริย์และ เทพเจ้า ถ้าเป็นรูป
มนุษย์จะหมายถึง เทวรูปผู้คาดการณ์ล่วงหน้า ลักษณะเด่นของงานประติมากรรม คือ การแสดง
กล้ามเนื้อที่ชัดเจน งานประติมากรรมนูนสูง คือ วัวมีปีกที่มีศรีษะเป็นคน (WINGED HUMAN
HEADED BULL) ประดับตกแต่งข้างประตูกลายเป็นขามเฝ้าประตู ซึ่งอยู่หน้าพระราชวังของพระเจ้า
ซาร์กอน ที่ 2 รูปสัญลักษณ์นี้มีความหมาย คือ วัว หมายถึง แผ่นดิน ปีก หมายถึง ท้องฟ้า ศรีษะคน
หมายถึง กษัตริย์ ผู้มีฐานะเป็นเทพเจ้า และ ผลงานประติมากรรมนูนต่ำภาพแกะสลักลูกสิงโตตัวเมียที่
บาดเจ็บใกล้ตาย (DYING LIONESS)

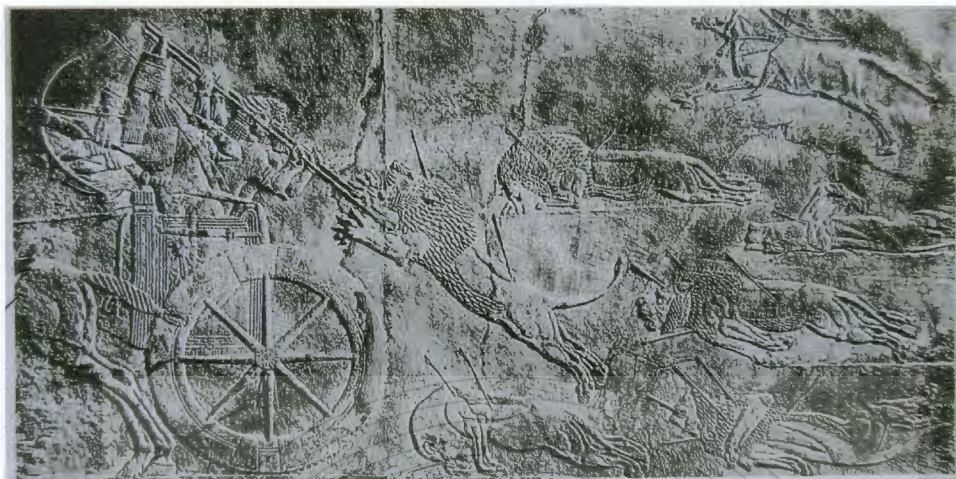

ภาพประติมากรรมนูนสูง เรียกว่า ลามาสสุ (LAMASSU) หรือ รูปวัวมีปีกที่มีศีรษะเป็นคน สูง 16 ฟุต จาก พระราชวังของพระเจ้าซาร์กอน ที่ 2 อายุราว 720 B.C.

ดังนั้น ลักษณะสำคัญของประติมากรรมอัสซีเรียเป็นแบบเหมือนจริงมีความละเอียดลออ แสดง กล้ามเนื้อ เส้นเลือดตามแขนขาของรูปคน หรือ สัตว์ โดยเน้นให้เห็นอย่างเด่นชัดทำให้เกิดความรู้สึก แข็งแรงหนักแน่น ตลอดจนสามารถแสดงความรู้สึกออกมาอย่างสมบูรณ์

ภาพประติมากรรมนูนต่ำ รูปสิงโตตัวเมียที่กำลังนอนบาดเจ็บ (A WOUNDED LIONESS) อายุราว 650 B.C.

ภาพประติมากรรมนูนต่ำ รูปกษัตริย์ อัสซุมานิบาล กำลังล่าสิงโต อายุราว 850 B.C.

ภาพประติมากรรมนูนต่ำ รูปสิงโตกัดเด็กหนุ่ม ขนาดสูง 10 เซนติเมตร ทำด้วยการแกะสลักงาช้าง พบในพระราชวัง ที่เมืองนิมรูด

ประติมากรรมเปอร์เซีย (PERSIA)

อาณาจักรที่สร้างขึ้น โดยชาวอินโดยูโรเปียนที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือ อพยพลงมาสู่อาณาจักรในประเทศอิหร่านในปัจจุบัน

ศิลปกรรมเป็นศิลปะของกษัตริย์ ที่ทุกพระองค์ทรงสนพระทัยในเรื่องศิลปะ งานศิลปกรรมของเปอร์เซียไม่ได้เกิดรูปแบบทางศิลปะของตนเอง แต่เป็นการรวมเอาความจริงต่างๆ ที่มีอยู่ก่อนแล้วมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีกว่าเดิม

งานประติมากรรมของเปอร์เซียได้รับอิทธิพลและแรงบันดาลใจทั้งในด้านรูปแบบและความคิด มาจากประติมากรรมของอัสซีเรีย จะเปลี่ยนแปลงบ้างก็เป็นส่วนน้อย เช่น มีความกลม – นูนมากกว่า เน้นกล้ามเนื้อให้เห็นเด่นชัดมากขึ้น แต่ประติมากรรมขาดความเข้มแข็งเด็ดขาดเท่าประติมากรรมของอัสซีเรีย แต่มีความสวยงามจึงเป็นศิลปะการตกแต่ง ประติมากรรมนูนต่ำที่สำคัญของเปอร์เซีย เป็นการแกะสลักตกแต่งฐานบันได กำแพง และ ฝาผนังแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับกษัตริย์ ขุนนาง และ ข้าทาสบริวาร ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งรูปสัตว์ในเทพนิยาย

ประติมากรรมนูนต่ำ รูปกษัตริย์คาร์ตุส กำลังรับบรรณาการที่พระราชวังเปอร์เซียโปลีส แกะสลักทำด้วยหินทราย อายุราว 491 – 486 B.C.

ประติมากรรมนูนต่ำ รูปคนกำลังขนเครื่องราชบรรณาการ อยู่ที่ปีกทางขึ้นของบันไดสู่ห้องพระราชวัง
ของพระเจ้าคาร์อัส ที่ 1 (อายุราว พุทธศักราช 25 – 30) ในประเทศอิหร่าน

ดังนั้นอาณาจักรเมโสโปเตเมีย มีความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมคู่มากับอียิปต์ โดยเฉพาะชนชาติ ซุมเมอร์ ซึ่ง
เป็นชนชาติเก่าแก่ที่สุดในกลุ่มเมโสโปเตเมีย เมื่อชนชาติใดมีกำลังกล้าแข็งซึ่งอำนาจชาติอื่น ได้ก็
ปกครองดินแดนแถบนี้โดยรวมเป็นชาติเดียวกัน

ประติมากรรมที่เด่นที่สุดในกลุ่มเมโสโปเตเมีย คือ ประติมากรรมของอัสซีเรีย

กรีก(GREECE)

ชาวกรีกเรียกตัวเองว่า “เฮลเลนส์ หรือ เฮลลีนส์” (HELLENES) กรีกเป็นชนชาติที่มีอารยธรรม
อันเก่าแก่ ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของอารยธรรมตะวันตก ศิลปกรรมของกรีกเป็นการแสดงการถ่ายทอด
ธรรมชาติ โดยยึดเอาความงามสมบูรณ์ของเรือนร่างของมนุษย์เป็นหลัก ได้แก่ การถ่ายทอดรูปเทพ
เจ้าของกรีกเป็นรูปร่างมนุษย์

ประติมากรรมของกรีก

สมัยแรกเริ่ม (PRIMITIVE PERIOD)

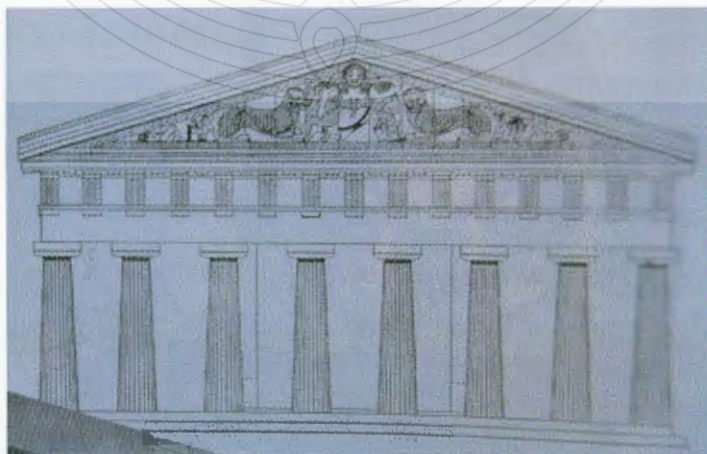
ประติมากรรมกรีกสมัยนี้จัดได้ว่ามีฝีมือและความคิดอยู่ในระดับพื้นบ้าน คือ รูปคนไม่เน้นในเรื่องกายวิภาคมีการทำด้วยวัสดุ ดินเผา รูปคน และ สัตว์ต่างๆ และ มีการหล่อด้วยโลหะหลายชนิด รวมทั้งงานแกะสลักงาช้างด้วย

สมัยอาร์เคอิก (ARCHAIC PERIOD)

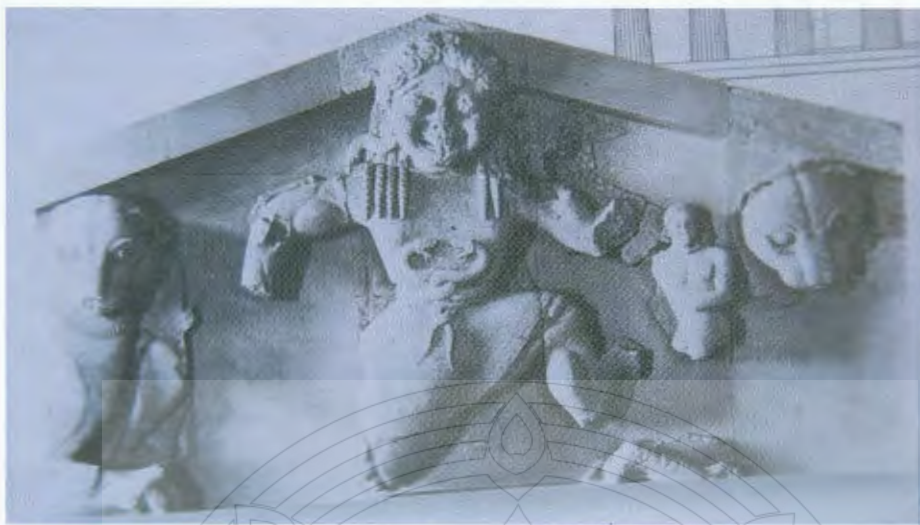
ประติมากรรมสมัยนี้ได้รับอิทธิพลมาจากอียิปต์โดยผ่านทางซีเรียอีกทอดหนึ่ง ได้พัฒนารูปแบบตามรสนิยมของตนเอง จนเกิดเป็นรูปแบบจำเพาะมีลักษณะเป็นศิลปะประจำชาติของตน

ประติมากรรมนูนต่ำ การจัดทำทางของรูปคนนิยมทำให้ใบหน้าสะโพก และ ขาด้านข้าง ส่วนลำตัวนั้นมีทั้งที่ทำให้เห็นลำตัว และ เท้าในมุมต่างๆ

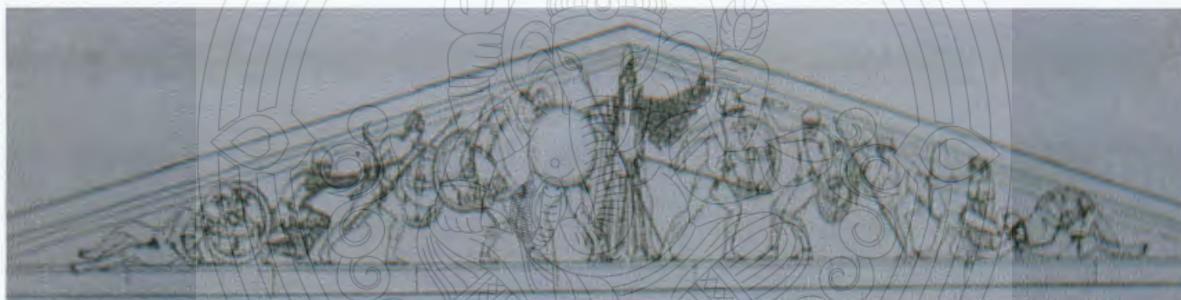
ประติมากรรมนูนต่ำ ใช้ประโยชน์ในการตกแต่งสถาปัตยกรรมที่วิหาร จะมีนูนต่ำ ลักษณะโดยเด่นของประติมากรรมสมัยนี้มีลักษณะการยิ้มที่มีชื่อเรียกว่า “ยิ้มแบบอาร์เคอิก” (ARCHAIC SMILE) โดยมีลักษณะคล้ายกับการกลืนยิ้มเอาไว้โดยใช้ฟันบนกดเม้มริมฝีปากล่าง

วิหารอาร์เทมิสที่เมืองคอร์ฟู อายุราว 600 – 580 ก่อน B.C.

ประติมากรรมรูปเมณฑาประดับจั่วของวิหารเทพอรัญญิก ทำด้วยหินปูนสูง 9 ฟุต 2 นิ้ว

มุขตะวันออกของวิหารอรัญญิก

ประติมากรรมนูนสูงรูปนักบวชในท่านอนจากมุขตะวันออกของวิหารอรัญญิก

ประติมากรรมนูนสูงรูปนักรบในท่านอนจากमुखตะวันตกของวิหารฟาเอีย

สมัยคลาสสิก (CLASSICAL PERIOD)

ประติมากรรมของกรีกยุคนี้มีวิวัฒนาการอย่างยิ่งทั้งด้านเทคนิค เครื่องมือเครื่องใช้ กรรมวิธีในการสร้างงาน ตลอดจนวัสดุที่ใช้ เช่น นำหินอ่อนมาแกะสลักให้เป็นประติมากรรมนูนต่ำ และ ประติมากรรมนูนสูง แสดงท่าทางเคลื่อนไหวเป็นไปตามธรรมชาติมีความงามประสานกลมกลืนกันอย่างสมบูรณ์ทั้งภาพมีความถูกต้องตามหลักกายวิภาคของกล้ามเนื้อ และ กระดูก โดยทั่วไปประติมากรรม และ สถาปัตยกรรมของกรีกจะมีส่วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะที่วิหารพาร์เธนอนจะปรากฏมีงานประติมากรรมทั้งงดงามชิ้นเยี่ยมของสมัยคลาสสิกประดับตกแต่งอยู่ด้วย

สมัยนี้สิ่งค้นพบ คือ หลักการจัดภาพแบบถ่วงน้ำหนักให้สมดุล (COUNTER POISE) หรือเรียกว่า “ท่าคอนเตรโปสโต”(CONTRAPPOSTO)

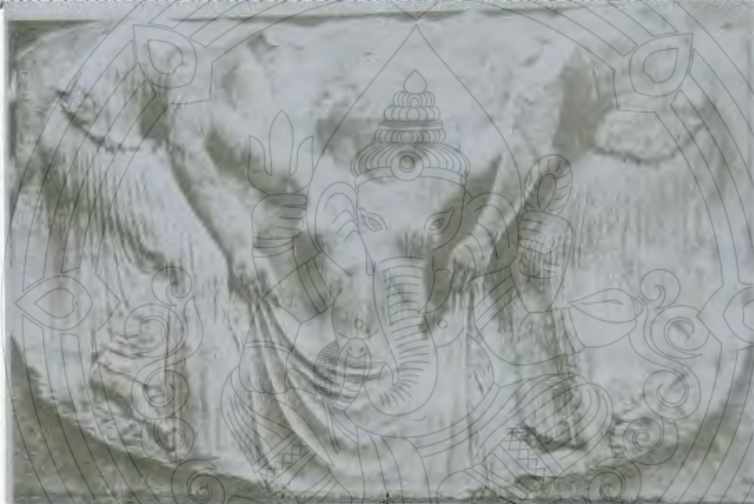
ประติมากรรมนูนสูง รูปเทวีสามองค์ตามแบบพีเดียสไตล์ ประดับที่วิหารพาร์เธนอน

ประติมากรรมนูนสูง แสดงการรบของเทพกรีกกับอสูรเมซอน

ประติมากรรมปูนตํ้า ภาพการต่อสู้กันระหว่างชาวกรีกกับชาวเปอร์เซียเป็นส่วนหนึ่งของแพ่งดอนบน

ประติมากรรมปูนตํ้า แสดงเรื่องการกําเนิดของเทพอูเรนา

สมัยเฮเลนนิสติก (HELLENISTIC PERIOD) 300 – 146 B.C.

ประติมากรรมในสมัยเฮเลนนิส ซึ่งเป็นช่วงเวลา 300 ปี ก่อนคริสตกาล มีความเจริญแพร่หลายออกไปทั่วอาณาเขตที่กรีกปกครองตามดินแดนที่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ ทรงยึดครองได้ หรือ แผ่อิทธิพลถึง โดยมีเอกลักษณ์ของสกุลช่างพื้นเมืองที่มีฝีมือสูงผสมอยู่ด้วย ทักษะคติในการสร้างงานจะเป็นแบบธรรมชาติ นิยม (REALISTIC) คือ เหมือนจริงมากกว่าความงามตามอุดมคติแบบสมัยคลาสสิก แต่แสดงอารมณ์อย่างรุนแรง และมีท่าทางเคลื่อนไหวกายบิดเบี้ยวมากขึ้น รวมไปถึงด้านกายวิภาคพยายามทำให้เหมือนจริง และ ถูกต้อง ส่วนเสื้อผ้าจะมีลีลาอ่อนช้อยดูพลิ้วไหว ทางด้านเนื้อหาเรื่องราว นิยมทำเรื่องราวศาสนนิยายปรัมปรา มหากาพย์ของโฮเมอร์ หรือ ภาพนักกีฬา โดยมีการเสริมเพิ่มเรื่องราวของนักรบ รูปคนสำคัญ รูปผู้หญิงเปลือย รวมทั้งเรื่องราวในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นยังมี

การนิยมทำรูปเด็ก เช่น รูปคิวปิด และ ไชคี มีการจัดองค์ประกอบของรูปดูซับซ้อน ให้ความรู้สึกยุ่งเหยิงมากกว่าสมัยคลาสสิก

ในสมัยนี้มีผู้อุปถัมภ์ จะกำหนดตามรสนิยมเอง และ ใช้กำลังทรัพย์ของตน ส่วนมากต้องการราคาประหยัดมากกว่าคุณค่าทางความงาม

รูปประติมากรรมนูนสูง สลักหินอ่อนศิลปะสกุลช่างเพอร์กามอน

สมัยโรมัน (ROMAN)

เมื่อประมาณ 600 – 400 B.C. โรมันยังตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมของ อีทรัสคัน จนกระทั่งปี 300 – 50 B.C. กรีกเป็นผู้มีอิทธิพลครอบงำ ศิลปะวิทยาการของโรมันเต็มทีหลังจากนั้น โรมันก็แสดงความสามารถทางศิลปะตลอดจนแสดงลักษณะเฉพาะตนเองออกมาได้ จนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 2 ศิลปกรรมของโรมันจึงเจริญถึงขีดสุด

ประติมากรรมโรมัน (ROMAN)

ประติมากรรมโรมันต่างจากกรีก คือ มีลักษณะเหมือนจริง (REALISTIC) ทั้งรูปแบบ (FORM) และ คติการเสนอเรื่องราว (SUBJECT) ในสมัยโรมันปกครองแบบสาธารณรัฐ (REPUBLICAN PERIOD 500 – 27 B.C.) การลอกเลียนแบบประติมากรรมของกรีกขึ้นใหม่ เป็นผลทำให้ต่อมามีการพัฒนาคุณค่าความงามในประติมากรรมกรีกจึงได้กำเนิดฟื้นฟูขึ้นใหม่ เพราะ รูปแบบเดิมของกรีกได้ชำรุดเสียหายจนเกือบหมด

แนวทาง ทางประติมากรรมของโรมันมี 2 แนว คือ

1. แบบที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกรีก เรียกว่า เกรโก – โรมัน (GRECO - ROMAN)
2. แบบมีลักษณะเหมือนจริง

ประติมากรรมนูนต่ำ – นูนสูง ของโรมันจุดประสงค์เพื่อตกแต่งสุสาน หรือ ที่ฝังศพ เพื่อตกแต่งอนุสาวรีย์ เป็นการบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไว้เป็นหลักฐาน

รูป ประติมากรรมนูนต่ำ ประดับประดาด้วยจักรพรรดิติดุส จักรพรรดิแห่งโรมัน อายุราวคริสต์ศักราชที่

รูปประติมากรรมนูนต่ำ ระดับหีบศพหินของโรมัน
 ดังนั้นประติมากรรมของโรมัน สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการด้านเทิดทูนจักรพรรดิเหนืออื่นใด
 ประติมากรรมจึงให้ความสำคัญถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นการบันทึกด้วยงาน
 ประติมากรรมนูนต่ำอย่างสมบูรณ์ที่สุดที่มนุษย์เคยทำมา โรมันเป็นชาติแรกที่น่าเอาประติมากรรม
 มาใช้เป็นประโยชน์รับใช้มนุษย์ยิ่งกว่าพระเจ้า

ประติมากรรมคริสเตียน (CHRISTIAN) คริสต์ศตวรรษที่ 1 – 10

ประติมากรรมของคริสเตียนส่วนมากอนุโลมตามสถาปัตยกรรมซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตาม
 โครงสร้างความมั่นคงแข็งแรงสง่างาม ตามลักษณะของอาคาร ตามลักษณะแบบโรมันไปสู่ความเพริย
 บางไม่หนักแน่นเพื่อให้สอดคล้องกลมกลืนกัน และ เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านความเลื่อมใส
 ศรัทธาในศาสนาคริสต์ เรียกว่า “ศิลปะโรมันยุคปลาย”

ประติมากรรมที่ปรากฏเด่นชัดเป็นแบบประติมากรรมนูนสูงตกแต่งประติมากรรมของจักรพรรดิ
 คอนสแตนติน ในคริสต์ศตวรรษ ที่ 3 เป็นเรื่องราวสงครามระหว่างชาวโรมันกับชนชาติป่าเถื่อน
 เรียกว่า “การรบที่ลูโดวิส” (LUDOVISI BATTLE) การจัดภาพบรรจุเรื่องราวจนเต็มแนวนพื้นที่ ภาพคน
 สัตว์ จะอยู่บนพื้นที่ระนาบเดียวกัน

สมัยไบแซนไทน์ (BYZANTINE) คริสต์ศตวรรษ ที่ 4 – 13

ไบแซนตินนี้ได้รับวัฒนธรรมจากโรมันแล้วยังได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมเฮเลนนิสติกของกรีกไว้อีกมากด้วย

ประติมากรรมนูนสูงนิยมทำสลักลอยตาย และ รูปสัญลักษณ์ทางศาสนา มากกว่าประติมากรรมรูปเคารพ จึงมีประติมากรรมรูปคนไม่มากนัก ประติมากรรมไบแซนตินนี้มีลักษณะยังไม่เจริญก้าวหน้า และ ลอกเลียนแบบจากกรีกโบราณ

รูปประติมากรรมนูนสูง ทำจากหินอ่อน รูป “หีบศพจูนิอุสบัซซุส”(SARCAPHAGUS OF JUNIUS BASSUS) เมื่อ ปี คริสต์ศักราช 359(พุทธศักราช 902) ขนาดกว้าง 3 ฟุต 10.5 นิ้ว ยาว 8 ฟุต

ประติมากรรมนูนสูง รูปพระคริสต์ประทับบนบัลลังก์อยู่ตรงกลางระหว่างพระแม่เวอร์จिनกับนักบุญ
เซนต์จอห์นผู้บัพติศม์ ด้านล่างรูปสาวกและนักบุญ พุทธศตวรรษ ที่ 15 ทำจากงาช้างเป็นภาพบานพับ 3
บาน ฮาร์บาวิลล์ ขนาด 9.5 x 11 นิ้ว

ซาราดเซนิก (SARACENIC) คริสต์ศตวรรษที่ 7 – 17

ซาราเซ็นส์ (SARACENS) เป็นคำที่ชาวกรีกเรียกชื่อศิลปะของชาวมุสลิม เป็นศิลปะของพวกนับ
ถือศาสนาพระมหาคัมภีร์

ประติมากรรมของพวกซาราเซ็นส์ไม่สร้างรูปเคารพไม่สร้างรูปแบบคนใดๆทั้งสิ้น มีแต่การ
แกะสลักลวดลายตกแต่งซึ่งมีลักษณะเป็นลายเรขาคณิต เรียกว่า “ลวดลายแบบอาหรับ”
(ARABESQUE) ในลวดลายจะมีรูปสัตว์บ้าง ความสำคัญของศิลปะจึงอยู่ที่สถาปัตยกรรม

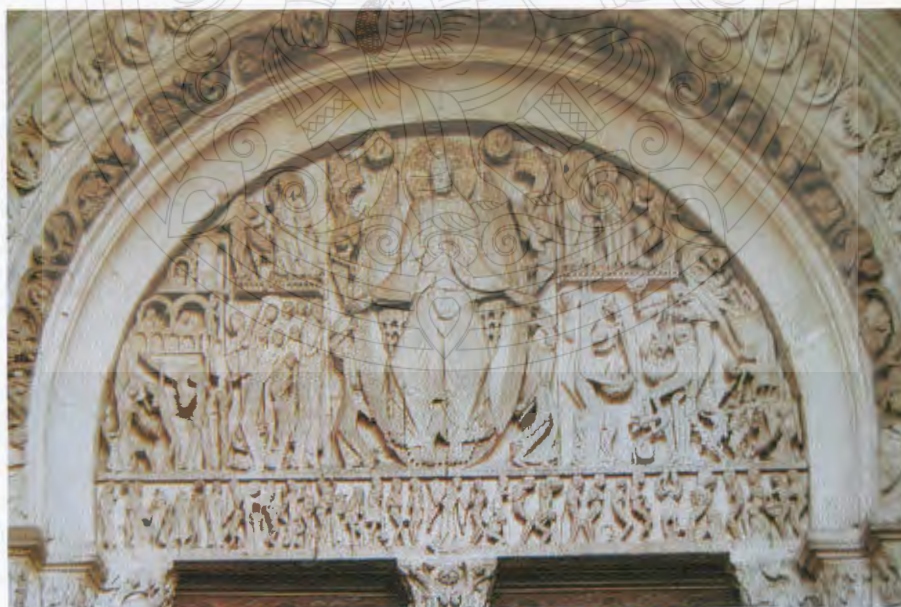
โรมันเนสก์ (ROMANESQUE) คริสต์ศตวรรษที่ 9 – 13

โรมันเนสก์ แปลว่า “แบบโรมัน” เพราะศิลปะสมัยนี้มีลีลา และ รูปแบบเหมือนศิลปะของโรมัน
แต่ทำเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาคริสต์ ยุโรปสมัยนี้ยังไม่มีวัฒนธรรมเป็นยุคมีด (DARIC AGE)

ประติมากรรมจึงใช้ตกแต่งสถาปัตยกรรม รูปแบบประติมากรรมจึงคล้อยตามสภาพของสถาปัตยกรรม มีเรื่องราวเนื้อหาเกี่ยวเนื่องผูกพันกับศาสนาอย่างแยกไม่ออก ลักษณะประติมากรรมใช้ เป็นลวดลายประดิษฐ์แบบเส้นเรขาคณิต ประกอบกับรูปนักษัตร หรือ บุคคลสำคัญทางศาสนา รูปคนส่วนมากจะมีลักษณะรูปร่างค่อนข้างสูงชะลูด มีการเคลื่อนไหว หรือ บิดเบี้ยวร่างกายจนดูผิดทำทางธรรมชาติ มีการเน้นเส้นในรูปรอยของเสื้อผ้าอาภรณ์ หมวดตราเส้นผมให้ดูอ่อนพลิ้วเป็นระเบียบ เป็นการจงใจทำขึ้น โดยไม่คำนึงถึงสัดส่วนมากนัก

ประติมากรรมนูนต่ำ จะตกแต่งเหนือประตูทางเข้าของโบสถ์ เรียกว่า “ทิมปานัม” (TYMPANUM) เป็นรูปบุคคลสำคัญทางศาสนา เช่น รูปพระเยซู หรือ พระผู้เป็นเจ้า จักรวาลไว้ตรงกลางให้เป็นจุดเด่นสำคัญขนาดใหญ่รอบข้างเป็นหมู่สาวก หรือ คนทั่วไปจักรวาลองค์ประกอบให้อยู่ภายในกรอบขอบเขตกำหนด

รูปประติมากรรมนูนต่ำนั้นจะใช้ลวดลายประกอบกับนักษัตร รูปร่างค่อนข้างยาว สูงชะลูด ท่าทางเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง

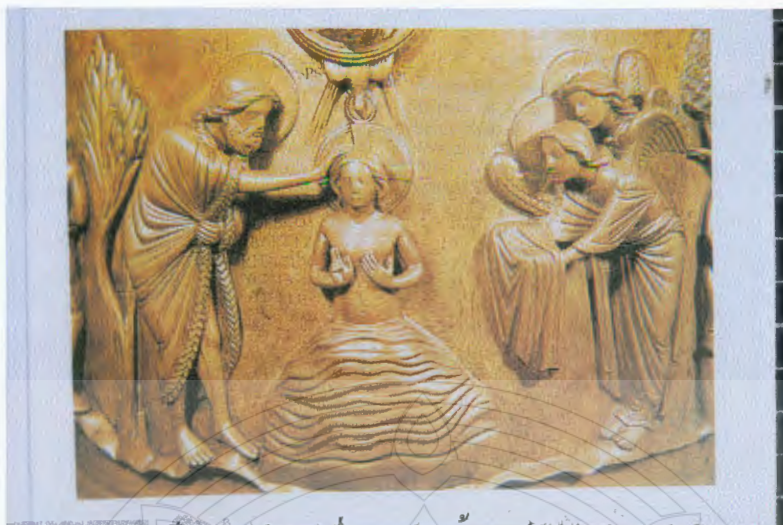
รูปประติมากรรมนูนสูง รูป “LAST JUDGEMENT” ผลงาน GISLEBERTUS

รูปประติมากรรมนูนสูง รูป เจน โดมินโก และลูกศิษย์ "SAN DOMINGO, SILOS"

รูปประติมากรรมนูนสูงประดับเสา โบสถ์ รูป อะดัม กับ อีฟ (ADAM AND EVE)

รูปประติมากรรมนูนสูง เป็นภาพส่วนหนึ่งของอ่างน้ำมนต์พิธีศีลจุ่ม หล่อโลหะสำริด ฝีมือ เรอนี
เอร์แห่งอูย พุทธศตวรรษ ที่ 17 อยู่ใน โบสถ์แซงต์บาร์เทเลมี เมืองลีส ประเทศฝรั่งเศส

สมัยกอธิค (GOTHIC) คริสต์ศตวรรษ ที่ 12 – 15

คำว่า กอธิค หมายถึง พวกกอท (GOTH) ซึ่งโรมัน ถือว่า เป็นพวกป่าเถื่อน และ เป็นผู้ทำลาย
จักรวรรดิโรมัน เริ่มในฝรั่งเศสเป็นศูนย์กลาง

ศิลปะกอธิค มีความเกี่ยวเนื่องกับศิลปะ โรมันเนสก์

ประติมากรรมในสมัยกอธิคเจริญก้าวหน้ามากขึ้น รูปแบบประติมากรรมที่เคยยึดแบบแผนจาก
ศิลปะไบแซนไทน์นั้นหมดไป แต่มีลักษณะเป็นธรรมชาติมาแทนมากกว่า แต่ประติมากรรมยังเป็นเพียง
การสนับสนุนตกแต่งสถาปัตยกรรมให้งามสมบูรณ์ ประติมากรรมจึงคลี่คลาย และ ก้าวหน้าไปในทาง
อิสระยิ่งขึ้น

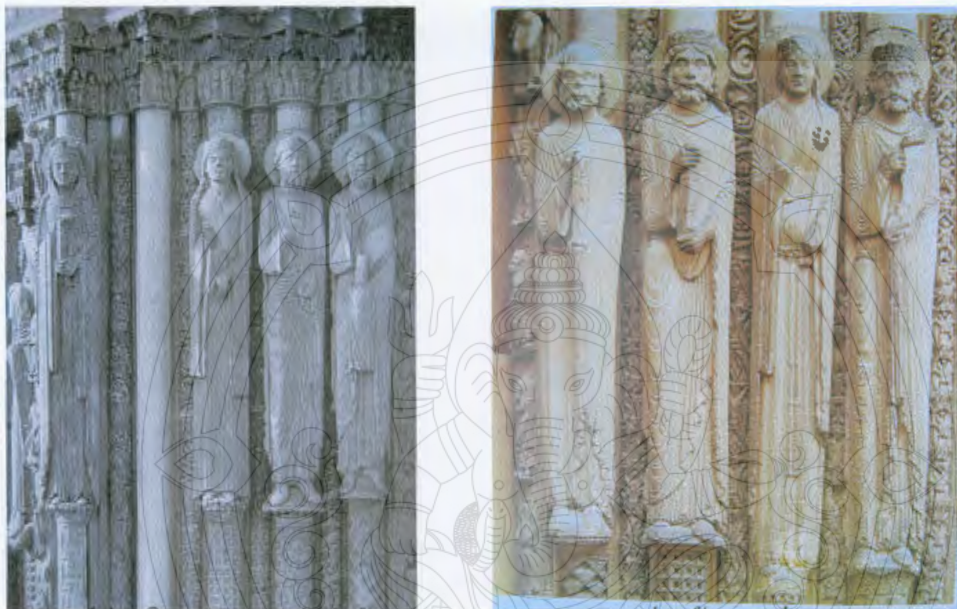
ประติมากรรมตกแต่งเพื่อสนับสนุนงานสถาปัตยกรรมให้มีความงามสมบูรณ์เต็มที่ใช้เส้นคด
เคี้ยวสละสลวย และ ชวนให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ได้เปลี่ยนแปลงลักษณะที่เกี่ยวกับน้ำหนัก
(WEIGHT) และ ปริมาตร (VOLUME) สังเกตความเหมือนจริง

ประติมากรรมในสมัยกอธิค แบ่ง ตามระยะเวลา ดังนี้

1. กอธิค สมัยแรก (EARLY GOTHIC) คริสต์ศตวรรษ ที่ 12 – 15

ประติมากรรมสมัยแรก ได้แก่ รูปสลักหินประติมากรรมนูนต่ำประดับบนประตูทางเข้าวัดแซงต์เดอนีส ซึ่งเป็นวัดแรกเริ่มทางสถาปัตยกรรมกอธิคในประเทศฝรั่งเศส แกะสลักเป็นรูปบุคคลสำคัญ และเป็นวัดที่พระราชวงศ์กษัตริย์ฝรั่งเศส ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์

ประติมากรรมสลักหิน อยู่ที่ประตูทางเข้า ทิศตะวันตกของวัดชาร์ต

รูปประติมากรรมบุคคลสำคัญ "ROYOL PORTAL" ประดับตกแต่ง CATHEDRAL OF CHARTRES ในประเทศฝรั่งเศส

รูปประติมากรรมมีเรือนร่างสูงยาว (BODILY ELONGATION) รูปคนมีสัดส่วนยาวเป็นเส้นตรง ประติมากรต้องการให้ประสาณสัมพันธ์กับอาคาร โดยลดความสำคัญของโครงสร้างและสัดส่วนลงไป

2. กอธิค สมัยรุ่งเรือง (HIGH GOTHIC) ประมาณ คริสต์ศักราช 1200 – 1300

ประติมากรรมยุคสมัยรุ่งเรืองของกอธิคนี้ เริ่มคริสต์ศตวรรษ ที่ 13 ประติมากรรมมีการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะยิ่งขึ้น คือ รูปคนจะมีการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และมีเรื่องราวน่าสนใจมากยิ่งขึ้น นิยมสร้างรูปแม่พระ และ นักบุญต่างๆ มีลักษณะเป็นแบบธรรมชาติกว่าเดิม

ประติมากรรมที่มีชื่อเสียง คือ ประติมากรรมรูปสลักหินเซนต์โจเซฟ และ รูปสลักหินเซนต์จอห์น เดอะแบปติสต์ ประดับโบสถ์วัดแรงส์ สร้างเมื่อ คริสต์ศักราช 1200

รูปประติมากรรมนูนสูง รูป HORSEMAN (คนขี่ม้าแห่งบัมเบอร์ก) ตกแต่งใน โบสถ์ BAMBERG CATHEDRAL (บัมเบอร์กคาทอลิก) ปี พุทธศักราช 1775 อยู่ที่เมืองบัมเบอร์ก ประเทศ เยอรมัน

รูปประติมากรรมนูนสูง รูป "DEATH OF VIRGIN" ประดับ CATHEDRAL OF STRABOURG ประเทศฝรั่งเศส สร้างขึ้นใน ปี คริสต์ศักราช 1225 – 1235

รูปประติมากรรมปูนสูง รูป "ECKEHARD AND UTA" ประดับเสาของภายในโบสถ์ NAUMBURG CATHEDRAL ในประเทศเยอรมัน

3. กอธิค สมัยสุดท้าย (LATE GOTHIC) เริ่มประมาณ คริสต์ศักราช 1300 – 1417

ประติมากรรมสมัยนี้จะมีการจัดวางท่าทางของรูปคน ให้มีลักษณะบิดเอี้ยวตัวแบบอ่อนช้อย เป็นรูปตัวเอส คล้ายประติมากรรมยุคคลาสสิกของกรีก แต่มีการจัดทำทางผิดธรรมชาติ และ กายวิภาค เพราะสร้างเพื่อเป็นศิลปะตกแต่ง ดังปรากฏรูปร่างกายของคน จะมีเสื้อผ้าปกคลุมที่หนาหนัก จนกระทั่งรูปร่างนั้นหายเข้าไปในเสื้อผ้า นอกจากนี้ยังนิยมทำลวดลายบนเสื้อผ้ามากเกินไป แต่ประติมากรรมสมัยนี้ยังมีความเด่นในรูปแบบเฉพาะตัว

ประติมากรรมที่ตกแต่งวัดโนเตรอดาม แห่งปารีส (NOTREDAME DE PARIS) มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ เพราะ ได้รับอิทธิพลในการสร้างงานต่อไปในสมัยศิลปอิตาลีเริ่มแรก จนกระทั่งถึงสมัยศิลปะยุคเฟื่องฟู (RE NAISSANCE)

ดังนั้นประติมากรรมกอธิค มีจุดประสงค์ดังนี้

1. ใช้ประดับตกแต่งสถาปัตยกรรม โบสถ์ วิหาร ตกแต่งส่วนสำคัญเหนือประตูทางเข้า และบริเวณเสา
2. ใช้ประดับตกแต่งสถานบุคคลสำคัญ ลักษณะของประติมากรรมกอธิค

1. รูปร่างคนมีส่วนสัดส่วนข้างสูง และ เป็นเส้นตรง เพื่อให้สัมพันธ์กับลักษณะทางสถาปัตยกรรม
2. แสดงรอยยับย่นของเสื้อผ้ามาก รวมทั้งลวดลายบนเสื้อผ้าแกะสลักอย่างละเอียด
3. แสดงเรื่องราวทางศาสนา

รูปประติมากรรมนูนสูง รูปกำเนิดพระเยซู ปี คริสต์ศักราช 1293 – 1301 ผลงานของ จอห์น อีวานส์ ชีนาโน

รูปประติมากรรม กอทิก สมัยสุดท้าย รูปแม่พระกับพระบุตร ลักษณะแสดงเส้นผ้าคลุมจนดูคล้ายมีแต่
เสื้อผ้า ปราศจากร่างกาย

ศิลปะอิตาลียุคแรกเริ่ม (PRIMITIVES ITALIAN ARTS) คริสต์ศตวรรษ ที่ 13 – 14

ศิลปะแรกเริ่มของอิตาลีเกิดขึ้นจากช่วงเวลาปลายสมัยกอทิก ระหว่างฝรั่งเศสกับอิตาลี มีการติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้อันนำไปสู่การพัฒนาศิลปะสมัยนี้ มีศูนย์กลางที่เมืองปิซา (PISA) และ เซียนา (SIENA) ศิลปะยุคนี้เองเป็นยุคแรกที่เริ่มของจุดเริ่มต้นของศิลปะฟื้นฟู หรือ เรอเนซอง (RENAISSANCE)

ประติมากรรมของประเทศอิตาลีมีชื่อเสียงมากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก มีความนิยมในงานประติมากรรมมานาน ประติมากรรมยุคแรกเริ่มนี้ได้สละหลุดพ้นจากอิทธิพลศิลปะกอทิก และ ไบแซนทิน เพราะประติมากร และ ประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจความงามของธรรมชาติมากขึ้น จึงทำ

ให้เกิดประติมากรรมยุคนี้เป็นจุดเริ่มของสมัยเรอเนาของ และ เป็นพื้นฐานอันดีทำให้ประติมากรรมของ
อิตาลีในยุคต่อมาเจริญอย่างรวดเร็วจนถึงขั้นสูงสุด

รูปประติมากรรมนูนสูง ประดับ CATHEDRAL OF REIMS คริสต์ศักราช 1260 – 1274

สมัยเรอเนาของ (RENAISSANCE) คริสต์ศตวรรษ ที่ 14 – 16

สมัยเรอเนาของนี้มีความก้าวหน้าทางศิลปวิทยาการของยุโรป

เริ่มต้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษ ที่ 12 มีลักษณะพัฒนาต่อเนื่อง และ มั่นคง และ ปรากฏผลสูงสุดเมื่อต้น
ศตวรรษ ที่ 15 เป็นเวลาแห่งความเจริญเต็มที่ เป็นการฟื้นฟู หรือ เป็นการเกิดใหม่

เมืองฟลอเรนซ์อยู่ทางภาคเหนือของอิตาลี เป็นแหล่งกำเนิดของอารยธรรมเรอเนาของ ผลงาน
ศิลปกรรมมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว เปรียบบรรดาศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานว่าเป็นวีรบุรุษสมัย
เรอเนาของ ซึ่งไม่ใช่กบฏ หรือ นักปកครอง แต่เป็นศิลปิน เช่น เลโอนาร์โด ดา วินชี, ไมเคิลแองเจโล,
ราฟาเอล เป็นต้น

บรรดาศิลปิน และ นักคิด นักปราชญ์ เหล่านี้ต่างก็เผยแพร่สิ่งที่ดึงดูดใจประชาชนไปในทางที่เป็นประโยชน์ได้วิชาความรู้ ทำให้วิทยาการต่างๆเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

ประติมากรรม ยุคต้นของ เรอเนาซอง (EARLY RENAISSANCE SCULPTURE)

ประติมากรรมของเรอเนาซอง เริ่มขึ้นเมื่อ คริสต์ศักราช 1401 ที่เมืองฟลอเรนซ์ ได้มีการขุดค้นหารูปประติมากรรมของกรีก และ โรมัน โบราณในกรุงโรม และ นำประติมากรรมชิ้นเยี่ยมๆของกรีก และ โรมันที่ได้จากการขุดค้นนั้น มาตั้งประดับไว้ในสวน ที่เมืองฟลอเรนซ์ ทำให้เหล่าประติมากรหนุ่มๆ แห่งเมืองฟลอเรนซ์ในยุคนั้น จึงได้รับแรงบันดาลใจของงานประติมากรรมกรีก และ โรมัน โดยถือเอากรีกเป็นตัวอย่าง การแสดงออกทางศิลปะในด้านความงามของประติมากรรมแต่เพราะลัทธิศาสนาซึ่งแตกต่างไปจากลัทธิเทพเจ้าของกรีกและโรมันทำให้ประติมากรรมจึงสร้างขึ้นโดยศิลปินชาวคติน

รูปประติมากรรมนูนต่ำ ชื่อบานประตูสวรรค์ (GATE OF PARADISE) ผลงานของ กิเบอร์ตี

รูปประติมากรรมปูนสูง ชื่อ “เทพบุตรร้องเพลงสวด” ผลงานลูคา เคลลา รอบเมีย ปี คริสต์ศักราช 1435
ทำจากหินอ่อน (38 x 24)

ประติมากรรมยุครุ่งเรือง หรือ ยุคทองของเรอเนาซง (HIGH RENAISSANCE)

กรุงโรมที่บอบช้ำแทนเมืองฟลอเรนซ์ เริ่มตั้งแต่ปี คริสต์ศักราช 1495 – 1527 ถือได้ว่าเป็นยุคทองของประติมากรรมสมัยเรอเนาซง ศิลปินฝีมือเอกจากเมืองต่างๆ ในอิตาลีได้เข้ามาอยู่กรุงโรม แล้วสร้างผลงานของตน ซึ่งทำให้กรุงโรมจึงเป็นทั้งศูนย์กลางคริสตจักร โรมันคาทอลิก และ ศูนย์กลางทางศิลปวัฒนธรรมด้วย

จึงเป็นโอกาสของศิลปินที่จะแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ส่งผลให้เกิดศิลปินชั้นเยี่ยมระดับอัจฉริยะศิลปินหลายคน เช่น เลโอนาร์โด ดา วินชี , ไมเคิลแองเจโล, ราฟาเอล ถือว่าไมเคิลแองเจโล เป็นประติมากรเอกยุคของสมัยเรอเนาซง และเป็นอัจฉริยะศิลปินของโลกเพียงผู้เดียว

ประติมากรรมสมัยปลายเรอเนาของ หรือ สมัยแมนเนอริสม์(LATE RENAISSANCE OR MANNERISM)

หลังจากยุคทองของศิลปินเรอเนาของในอิตาลี คือ ไมเคิลแองเจโล สิ้นสุดลงแล้วได้ปรากฏขึ้นในระหว่าง พุทธศักราช 2060 – 2140 ทำให้ศิลปะประติมากรรมของเรอเนาของพลอยสิ้นสุดไปด้วย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่สมัยศิลปะบาโรคต่อไป

แมนเนอริสม์ เป็นลัทธิยึดถือรูปแบบเฉพาะอย่าง คือ มีภูมิปัญญาในการเข้าใจถึงเรื่องราว (SUBJECT) มากกว่าที่จะเข้าถึงสาระที่มองเห็น(VISION) ใช้รูปทรงมนุษย์อย่างมีการแสดงออกทางอารมณ์มากขึ้น ลักษณะท่าทางธรรมเนียมปฏิบัติ จึงเป็นศิลปะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว จนกระทั่งประติมากรรมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะบาโรคในปี คริสต์ศักราช 1600

ประติมากรรมขนาดประติมากรรมปูนปั้นน้ำปูน โนเซนดี ผลงานของ จอห์นของ พศ. 2091 – 2020 กรุงปารีส ฝรั่งเศส

ดังนั้นประติมากรรมสมัยเรอเนาของนับเป็นความเจริญรุ่งเรืองของศิลปะ และ วัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ มีผลต่อศิลปวัฒนธรรมทั้งมวลของชนชาติต่างๆ ในยุโรป เทียบเท่าศิลปวัฒนธรรมของยุโรป

ประติมากรรมของเรอเนาของโดยทั่วไปมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัวแม้จะได้รับพื้นฐานจากกรีก และ โรมัน แต่ก็ได้ฟื้นฟูทัศนคติแบบคลาสสิกที่มีต่อความงามทางกายภาพมนุษย์ได้นำไปสู่ความสำเร็จอย่างเด่นชัดมากทั้งรูปแบบฝีมือเทคโนโลยี และ พุทธิปัญญา จนกระทั่งหลุดพ้นจากอิทธิพลอันยิ่งใหญ่ของกรีก และ โรมัน ทำให้เกิดอัจฉริยะศิลปินอันยากจะหาบุคคลสมัยใดเสมอเหมือน เช่น ไมเคิลแองเจโล

สมัยบาโรค (BAROQUE) คริสต์ศักราช 1600 – 1700

คำว่า “บาโรค” หมายถึง การประดิษฐ์ประคองอย่างวิจิตรพิสดาร (ทำให้สวยงามมากจนเกินพอดี เกินปกติวิสัยที่จะรู้สึก หรือ เห็นสวยงามได้)

โครงสร้างของศิลปะเรอเนาของ เช่น การใช้เส้น สี แสง เงา กลายเป็นรูปลักษณะของศิลปะบาโรค เช่น การวางท่าทางของรูปคน ก็เน้นมากจนกลายเป็นท่าแสดงละครไม่เกินไปตามธรรมชาติ เห็นส่วนละเอียดและ เสื้อผ้าเป็นส่วนสำคัญ จนละเลยความสำคัญของโครงสร้างแห่งรูปทรง จึงเน้นเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะสมัยบาโรค

ศิลปกรรมสมัยบาโรคนี้สืบต่อจากสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ(เรอเนาของ และ แมนเนอริสม์) แหล่งกำเนิดบาโรคมีความเจริญขึ้น และ มีบทบาทสำคัญที่กรุงโรมประเทศอิตาลี แล้วจึงแพร่ไปทั่วยุโรป ในคริสต์ศตวรรษ ที่ 17 ศิลปะบาโรคแพร่หลายในยุโรปนั้น เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคมการพัฒนา และ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ แต่ที่สำคัญ คือ อิทธิพลทางศาสนามีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด

เหรียญประติมากรรมนูนต่ำ เหรียญรูปพระนางมาเรีย เดอ เมดิชี ฝีมือป็ลอง

ประติมากรรมนูนสูง รูปอนุสาวรีย์พระเจ้าเฮนรี่ ที่ 7 ในเวสต์มินสเตอร์ ลอนดอน

ศิลปะโรโกโก (ROCOCO)

เป็นศิลปะที่เลียนแบบศิลปะบาโรค และ เจริญขึ้นในประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากศิลปะแบบเรอเนซองส์ในฝรั่งเศสเริ่มต้นช้ากว่าแหล่งอื่น เมื่อเริ่มต้นได้ไม่นานก็พัฒนาไปสู่ศิลปะแบบโรโกโก

โรโกโกจึงเป็นรูปแบบในศตวรรษ ที่ 18 ของยุโรป จุดเด่น คือ ความอ่อนช้อยหรูหรา เป็นศิลปะเลียนแบบศิลปะบาโรคแต่ทว่าประดับตกแต่งน้อยกว่ามีขนาดเล็กกว่า

ประติมากรรมโรโกโก

ประติมากรรมสมัยนี้ ยังคงรักษารูปลักษณ์ และ วิธีการของศิลปะคลาสสิกเป็นส่วนใหญ่ แต่เป็นประติมากรรมชิ้นเล็กๆเท่านั้น การแสดงออกของประติมากรรมโรโกโกนั้น แสดงออกถึงความต้องการ และ รสนิยมของชนชั้นสูง อย่างไม่เคยปรากฏในศิลปะยุคใดสมัยใดเทียบเท่า การนำเสนอเรื่องราวของรูปมักเกี่ยวกับเทพนิยายโบราณ งานรื่นเริง หรือ เนื้อหาเกี่ยวกับกามารมณ์

ประติมากรรมนูนสูง รูปนักบุญ โมนิกา ทำด้วยหินอ่อน โบรสวรรค์ซานออกอสติน, พาเลอ โม, อิตาลี

ผลงาน จาโคโม เซอร์ปอตตา

รูปประติมากรรมนูนสูง ชื่อการประกาศพระศาสนา ผลงาน ฟิลิปโป เดลลา วาลเล อยู่ที่วัด ซาน อิก
นาซิโอ กรุงโรม ประเทศอิตาลี

ประติมากรรมนูนสูง ตกแต่งพระราชวัง ซวิงเกอร์ ผลงาน บัลธาซาร์ เปอร์โมเชอร์

ศิลปะนีโอคลาสสิก หรือ ลัทธิคลาสสิกใหม่ (NEOCLASSIC)

ในคริสต์ศตวรรษ ที่ 19 เกิดศิลปะรูปแบบใหม่ หรือ นีโอคลาสสิกขึ้น ขบวนการทางสุนทรียภาพ และ รูปแบบของศิลปกรรมแสดงออกความคิด และ ปฏิบัติการลอกเลียนแบบศิลปะโบราณแทบทุกประการ ทั้งโครงสร้าง ส่วนสัค และ อื่นๆ โดยเฉพาะจากศิลปะกรีก และ โรมันโบราณ

ศูนย์การความเคลื่อนไหวของศิลปะนีโอคลาสสิกอยู่ที่กรุง โรม แต่ได้เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดที่กรุง ปารีสประเทศฝรั่งเศส ลัทธิคลาสสิกใหม่เป็นที่นิยมมากในยุโรป จนถึงต้นคริสต์ศตวรรษ ที่ 20

ประติมากรรม สมัยคลาสสิกใหม่

ประติมากรรมมีคตินิยมลอกเลียนแบบกรีก และ โรมัน ได้วิวัฒนาการของศิลปะที่เข้ามามีบทบาท ระหว่าง คริสต์ศักราช 1760 – 1840 อันเป็นยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นการแสดงออกถึงการต่อต้าน และ กำจัดศิลปะแบบบาโรค และ โรโกโก ให้หมดไปในที่สุด เพราะศิลปะทั้งสองนี้เป็นที่นิยมของราชสำนักต่างๆและชนชั้นสูงจึงถูกต่อต้านว่าเป็นสิ่งหรูหราฟุ่มเฟือยของศักดินาเท่านั้น ประกอบกับการปฏิวัติฝรั่งเศส ที่ต่อต้านทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นระบอบศักดินา

ประติมากรรมนูนต่ำเหรียญรูปแสดงพิธีศีลจุ่มของกษัตริย์โรมัน คศ. 1911 ผลงานอันดริอู

ประติมากรรมปูนค้ำ *The Apotheosis of Homer* (การบูชาสรรเสริญเหล่าเทพของ โฮเมอร์)

ผลงานของ จอห์น แฟล็กซ์แมน ปี คศ. 1875

ศิลปะโรแมนติก หรือ ลัทธิจินตนิยม (ROMANTICISM)

ศิลปินรุ่นหนุ่มในยุโรปกลุ่มหนึ่ง มีปฏิกิริยาต่อต้านศิลปะคลาสสิกใหม่ จึงได้สร้างงานใหม่ โดยยึดถือเอาอารมณ์พื้นจินตนิยม จึงเริ่มขึ้น และ เคลื่อนไหวไปอย่างกว้างขวางทั่วยุโรป เริ่มตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1800 – 1850

ประติมากรรมโรแมนติก

ประติมากรรมยุคนี้ สมัยพุทธศตวรรษ ที่ 24 ประติมากรสร้างงานในลักษณะการแสดงอารมณ์มากกว่าหลักวิชาการ (หรือเหตุผล) ยึดถือความสะเทือนอารมณ์อย่างรุนแรง คลั่งไคล้เกินปกติวิสัย แสดงออกถึง อารมณ์รัก โกรธ ปิติยินดี เกลียดชัง นอกจากนี้ยังแสดงออกจากจินตนาการที่เพ้อฝัน เรื่องราวที่แปลกประหลาดโดยไม่คำนึงถึงประเพณีนิยม

รูปแบบของประติมากรรม แสดงถึงความยุ่งเหยิงปั่นป่วน เคลื่อนไหววุ่นวาย ทั้งในการจัดองค์ประกอบ และ ปริมาตร เพื่อต้องการให้ผู้ชมผลงานเกิดอารมณ์สะเทือนใจ และ มีความคล้อยในอารมณ์ไปด้วย

ประติมากรรมนูนสูง ชื่อ “การออกไปของเหล่าผู้อาสาสมัคร แห่ง พ.ศ. 2335” (THE MARSEILLAISE) ใน ปี คริสต์ศักราช 1792 ขนาดสูง 42 ฟุต กว้าง 26 ฟุต ทำด้วยหินทราย ประดับประดาด้วย กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ผลงานของฟร็องซัว รูเด

ศิลปะเรียลลิสม์ หรือ ลัทธิสำนึยม (REALISM)

ศิลปะลัทธิสำนึยมเกิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศส ประมาณ พุทธศักราช 2390 – 2410 (คริสต์ศักราช 1850 – 1875) โดยศิลปินกลุ่มนี้ก่อปฏิปักษ์ต่อหลักสุนทรียภาพของศิลปะ กลุ่มจินตนิยม ซึ่งได้รับความนิยม และมีอิทธิพลกว้างขวางไปทั่วยุโรป

ประติมากรรมสำนึยม

ประเทศฝรั่งเศสกลายเป็นศูนย์กลางของศิลปะแห่งทวีปยุโรป ในคริสต์ศตวรรษ ที่ 19 ศิลปะกรรมประติมากรรมมีความเคลื่อนไหวในทางก้าวหน้ามาก เป็นประเพณีของการฝรั่งเศสที่ต้องการให้ประติมากรสร้างงานประดับตกแต่งอาคาร และ สถานที่ราชการ

ประติมากรรมในยุคเรียลลิสม์ยึดถือของจริง ถือหลักสุนทรียภาพเหมือนจริงตามตาเห็น

ประติมากรรมนูนสูง ชื่อ "การเริงระบำ" (THE DANCE) แกะสลักหิน สูง 24.5 ฟุต ผลงานของ คาร์โป
(JEAN BAPTISTE CARPEAUX)

ประติมากรรมนูนสูง ชื่อ "ประตูนรก" (THE GATES OF HELL) หล่อโลหะบรอนซ์ ขนาด สูง 20 ฟุต กว้าง
13 ฟุต ผลงานของ ออგุสต์ โรแดง (AUGUSTE RODIN)

ประติมากรรม สมัยใหม่

ลัทธิประทับใจ หรือ อิมเพรสชันนิสม์ (IMPRESSIONISM)

ศิลปะอิมเพรสชันนิสม์ เน้นวิธีการที่ทำให้เกิดภาพรวมโดยไม่บ่งบอกรายละเอียด ประติมากรรมลัทธินี้เป็นผู้บุกเบิกงานประติมากรรมสมัยใหม่ ความรู้ของมนุษย์ที่ได้มาจากธรรมชาติ หรือ จากโลกภายนอก โดยผ่านความรู้สึก และ ประสบการณ์รับรู้ต่างๆของมนุษย์สร้างรอยประทับใจขึ้น การรู้จักตัดทอนให้เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็น และ มีคุณค่าสูง

ประติมากรต้องการหนีความน่าเบื่อซ้ำซากของการสร้างงานประติมากรรมตามหลักวิชา (ACADEMIC SCULPTURE) จึงเปลี่ยนแปลงโดยแสดงออกด้วยพลังความคิด เทคนิค และ วิธีการใหม่ๆ ลักษณะงานเป็นการปั้นอย่างคร่าวๆคล้ายไม่เสร็จสมบูรณ์ เป็นการเน้นเฉพาะเรื่องมวลสัมพันธ์กับแสง และ เงา โดยไม่คำนึงถึงรายละเอียดปลีกย่อย

ลัทธิประทับใจ ยุคหลัง หรือ โพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (POST – IMPRESSIONISM)

ประติมากรรมลัทธินี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากลัทธิประทับใจ แต่ได้พัฒนารูปแบบให้ดูง่ายขึ้น ทั้งส่วนละเอียด หรือ ตัดทอนส่วนละเอียดลง เน้นเฉพาะรูปทรงให้เด่นชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งสอดใส่อารมณ์ความรู้สึกของประติมากรเอง

ลัทธิโฟวิสม์ หรือ คตินิยมโฟวิสม์ (FAUVISM)

ลัทธินี้ แปลว่า “สัตว์ป่า” เป็นขบวนการที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศส ก่อให้เกิดหลักทางสุนทรียศาสตร์ใหม่ ในทางศิลปะ ในทศวรรษ ที่ 20 เป็นงานประติมากรรมให้ความสำคัญในด้านแนวคิด และ การแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ แสดงความกล้าบุกเบิกผลงานแสดงออกถึงความรุนแรงสุดัน ให้ความรู้สึกตื่นเต้นต่อผู้

พบเห็น ผลงานมีลักษณะหยาบๆ เคารพสัจจะ โดยแสดงออกอย่างเสรีที่สุด งานส่วนใหญ่เป็น ประติมากรรมที่หล่อด้วยโลหะสำริด

ประติมากรรมนูนสูง ชื่อ “BACK, IV” หล่อด้วยสำริด ผลงานของมาติสส์ (HENRI MATISSE)

ลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ หรือ เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (EXPRESSIONISM)

ประติมากรรมยุคนี้มุ่งแสดงความรู้สึกมากกว่าจะทำให้เหมือนจริง ลักษณะงานมีปริมาตรที่บิดัน แสดงท่าที่รุนแรง

ลัทธิบาสนิยม หรือ คิวบิซึม (CUBISM)

ประติมากรรมยุคนี้จะแสดงออกถึงความรักมากขึ้นจนแฝงด้วยนามธรรม มีการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรมด้วยวัสดุที่หลากหลาย เช่น แผ่นโลหะ การเจาะการเชื่อมเหล็ก ด้วยเทคนิคสมัยใหม่แสดง ความเข้มแข็ง เป็นการสร้างงานด้วยอารมณ์ฉับพลัน ถือการตัดทอนย่อส่วน หรือ เพิ่มตกแต่ง คำนึงถึงความกลมกลืนของรูปทรง เกิดจากเส้นเว้า, เส้นโค้ง, เส้นตรง ผสานกันอย่างเหมาะสม นำวัสดุ

จริงมาปะติดกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกสัมผัส โดยพิจารณา ความสัมพันธ์ของบริเวณที่ว่าง, ในส่วนรูป และพื้นที่

ประติมากรรมปูนดำ รูปหน้าผู้หญิงผลงานของ ปีกัสโซ

ลัทธิฟิวเจอริสม์ (FUTURISM)

เป็นศิลปะสมัยใหม่ตอนปลายศตวรรษ ที่ 19 – ต้น 20 เริ่มเคลื่อนไหวในประเทศอิตาลี ที่แสดง ความเร็ว พลัง และ ความรุนแรง ประติมากรรมที่สร้างโดยประติมากรที่มีอุดมการณ์เข้มแข็งที่สุด อูทิส ติน และ สละเวลาทำงานให้กับลัทธินี้อย่างจริงจัง แสดงความก้าวหน้าของงานประติมากรรมตาม แนวความคิด ไม่จำกัดวัสดุในการสร้างงาน นอกจากหิน, ไม้, โลหะ หรือ อาจเป็นวัสดุอื่นๆ เช่น ขน สัตว์ หลอดไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งความคิดนี้ก็ได้ปรากฏในงานประติมากรรมยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก

เนื้อเรื่องของลัทธินี้ เรื่องของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ไม่ใช่มนุษย์ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ โดยเน้นถึงการแสดงอุดมการณ์ ความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้า และภัยอันตราย วัสดุเลือกใช้เป็นสัญลักษณ์ ของการเคลื่อนไหว เช่น วงล้อ จักรยาน เป็นต้น

หลักสำคัญของศิลปิน กลุ่มนี้ คือ โลหะปัจจุบัน และ ความงามของเครื่องจักรกล ที่สร้างสรรค์
ความเร็ว

บทที่ 2

ความหมายของประติมากรรม

ประติมากรรม (SCULPTURE) หมายถึง ศิลปะแขนงหนึ่งในการสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น (VISUAL FORM) มีลักษณะเป็นสามมิติด้วยกัน(ความกว้าง ความยาว ความหนา หรือ ความสูง) เป็นผลแห่งการรับรู้ทางธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม โดยผ่านประสาทสัมผัสทางตา และ ผิวกายที่สามารถจับต้อง และ เกิดความประทับใจ และ สะเทือนใจ มนุษย์จึงได้คิดค้นถึงวิธีการจำลองภาพเหตุการณ์ของธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมนั้นได้ด้วยวัสดุที่หลากหลายชนิดโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้สัมผัสรับรู้ให้เหมือนจริงมากที่สุด นับว่าเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกรู้สึกจากการสังเกตสิ่งต่างๆรอบตัว หรือ การนำความคิดจินตนาการมาสร้างสรรค์งานให้มีสภาพคล้าย หรือ ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ดังนั้น ประติมากรรมจึงเป็นผลงานทางศิลปกรรมที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกรู้สึก ความต้องการสร้าง โดยผ่านกระบวนการในการใช้สื่อ ทำให้เกิดมวลปริมาตร โดยใช้ทักษะ และ ความคิดจนทำให้เกิดความงามอันเป็นศิลปะที่มีรูปลักษณะกั้นระหว่างพื้นที่ในอากาศ(SPACE ART) ซึ่งเป็นคุณสมบัติของงานศิลปะทุกชนิดที่เป็นทัศนศิลป์ (VISUAL ART) นั่นเอง

ผลงานประติมากรรมถือว่าเป็นศิลปกรรม และ ศิลปวัตถุ สามารถสะท้อนเรื่องราวแห่งความเชื่อ ศาสนา และ วัฒนธรรมอันดีงามได้เป็นอย่างดี สัมผัสจับต้อง และ ชื่นชมได้ทุกด้าน งานประติมากรรมจึงเป็นทิพย์แห่งรสสัมผัสทั้งการดู และ สัมผัสจับต้องโดยตรง ซึ่งสามารถพิจารณาเพ่งพินิจในผลงานอย่างใกล้ชิด

คำว่า “ประติมากรรม” จึงหมายถึง งานศิลปกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นตามกรรมวิธี เทคนิค ขั้นตอน กระบวนการ และ วัสดุต่างๆให้มีรูปทรงสามมิติ มีปริมาตร กั้นเนื้อที่ในอากาศ

ดังนั้นประติมากรรมจึงมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นงานศิลปะกินพื้นที่ มีฐานลักษณะยาว – กว้าง และ กินพื้นที่ในอากาศลักษณะสูง หรือ หนา แข็งปรมาตร
 2. เป็นศิลปะมีรูปลักษณะสามมิติ
 3. เป็นผลงานศิลปะที่สัมผัสรับรู้ทางสายตา และ จับต้องรูปทรงแต่ละด้านได้
 4. มีกลวิธีการสร้างด้วยวัสดุหลากหลายชนิด โดยสามารถนำมาทำกรปั้น แกะสลัก การหล่อ และ เชื่อมอีก
 5. สามารถตอบสนองด้านจิตใจในความงาม ความเชื่อ และ ศาสนา
 6. สามารถมองเห็นได้หลายด้านขึ้นอยู่กับฐานที่รองรับ
- ประติมากรรม – ประติมากรรม

สำหรับประเทศไทยแต่เดิมตั้งแต่ในอดีตสมัยประวัติศาสตร์ชาติไทย งานศิลปกรรมด้านการปั้น การหล่อ การแกะสลัก จะสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อตอบสนองทางศาสนา จึงกำหนดเรียกงานเหล่านี้ว่า “ปฏิมากรรม” เป็นรากศัพท์ทางภาษามาจากการปั้น – หล่อ พระพุทธรูป และ เทวรูปที่เคารพนับถือตามความเชื่อ ศรัทธา ทางศาสนา โดยได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะทางอินเดียได้ หรือ ประเทศศรีลังกา อันเป็นศูนย์รวมแหล่งกำเนิดทางศาสนา โดยได้รับอิทธิตต่อประติมากรรมไทยแบบประเพณี (อุดมคติ)

ส่วน “ประติมากรรม” นั้นเริ่มใช้เมื่อมีการศึกษาตามหลักวิชาการทางศิลปะแบบสากล ในหลักสูตรการศึกษาด้านศิลปะ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่มีความเป็นลักษณะแบบตะวันตก เมื่อมีการศึกษาประติมากรรมไทยร่วมสมัย (THAI CONTEMPORARY SCULPTURE) อันเป็นแบบรูปธรรม (REALISTIC) ในประเทศไทย เป็นการถ่ายทอดตามความเป็นจริงจากความประทับใจนับว่าเป็นรูปแบบที่ต่างไปจากอดีตอย่างประติมากรรมไทยแบบประเพณี ในการสร้างประติมากรรมไทยร่วมสมัยเป็นการดูจากแบบจริง แสดงรูปแบบให้ดูมีตัวตนอยู่จริง เป็นการเดินตามรอยตามรูปแบบสกุลช่างยุโรป และ อเมริกานานกว่าครึ่งศตวรรษ ตั้งแต่ครั้งเมื่อท่านศาสตราจารย์ พีระศรี ประติมากรชาวอิตาลี เดินทางเข้ามารับราชการเมืองไทย ได้นำหลักวิชาการประติมากรรมมาเผยแพร่ในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยเป็นผู้บุกเบิกต่อประติมากรรมไทยจนถึงปัจจุบัน เป็นการเผยแพร่รูปแบบประติมากรรมที่แปลกและใหม่สู่ประชาชนในประเทศ รูปแบบการสร้างสรรค์ประติมากรรมไทยร่วมสมัยมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่ง

ยึดรูปแบบผสมผสานระหว่างลักษณะความเป็นศิลปวัฒนธรรมไทยกับศิลปะแบบตะวันตกเข้าด้วยกัน
อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของประติมากรรมไทย

ผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมด้านประติมากรรม เรียกว่า “ประติมากร” ส่วนด้าน ปฏิมากรรม จึง
เรียกว่า “ปฏิมากร”

ประเภทของงานประติมากรรม

งานศิลปกรรมประเภทประติมากรรม สามารถแยกแยะตามหลักเหตุผลของการรับรู้สัมผัสตาม
ลักษณะออกเป็น 4 ประเภท

1.ประติมากรรมร่องลึก (INCISED RELIEF) เป็นการสร้างงานประติมากรรมที่ต้องการ
ให้สัมผัสรับรู้เพียงด้านหน้าด้านเดียว โดยสามารถมองเห็นลวดลายต่างๆ หรือ ลายเส้นที่เกิดจากการ
แกะ เซาะ หรือขุดพื้นเป็นการลด หรือ ทำให้เกิดปริมาตรเชิงลบ ทำให้เกิดร่องลึกเพื่อสร้างความ
แตกต่างของผิวระนาบช่วยเสริมสร้างให้เกิดเป็นลวดลายได้ดี โดยให้ผลงานอยู่ในลักษณะแนวดิ่งจาก
กับพื้น ดังเช่น ปรางค์ภาพลายเส้นบนแผ่นหินจารึกที่วัดศรีชุม จังหวัดสุโขทัย และ ผลงานศิลปกรรม
ร่องลึกประดับอาคารเรียนที่โรงเรียนเพาะช่าง

ประติมากรรมร่องลึก ประดับอาคาร โรงเรียนเพาะช่าง

ประติมากรรมรูปสลัก ป้ายสวนป่าเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ ณ สถาบันพระปกเกล้า

2.ประติมากรรมนูนต่ำ (BASE RELIEF) เป็นการสร้างงานประติมากรรมที่มีความนูนขึ้นออกมาจากฐาน หรือ ระดับพื้นหลัง ไม่เกิน 1 ใน 5 ส่วน ของปริมาตรรูปทรงกลมเมื่อปั้นรูปทรงก็จะให้มีความนูนขึ้นออกมาจากพื้นของฐานเพียงส่วนเดียว หรือ น้อยกว่าหนึ่งส่วนก็ได้ ด้วยเหตุนี้เวลาชมผลงานประติมากรรมประเภทนี้จะให้พื้นฐานอยู่ในแนวตั้งฉากเป็นการสัมผัสรับรู้ได้ดีเพียงด้านเดียว ได้แก่ ด้านหน้า ส่วนด้านข้างอาจมองไม่เห็น รูปทรงเด่นชัด และ สัมผัสรับรู้ค่อนข้างลำบาก มีลักษณะราบเกือบแบน ดังปรากฏ เช่น ประติมากรรมนูนต่ำบนเหรียญต่างๆ

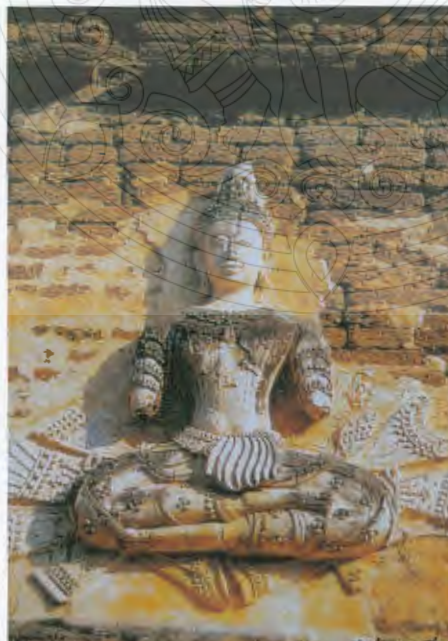

ประติมากรรมนูนต่ำ วัดไทย จังหวัดสทบุรี

เหรียญโลหะสมัยทวารวดี

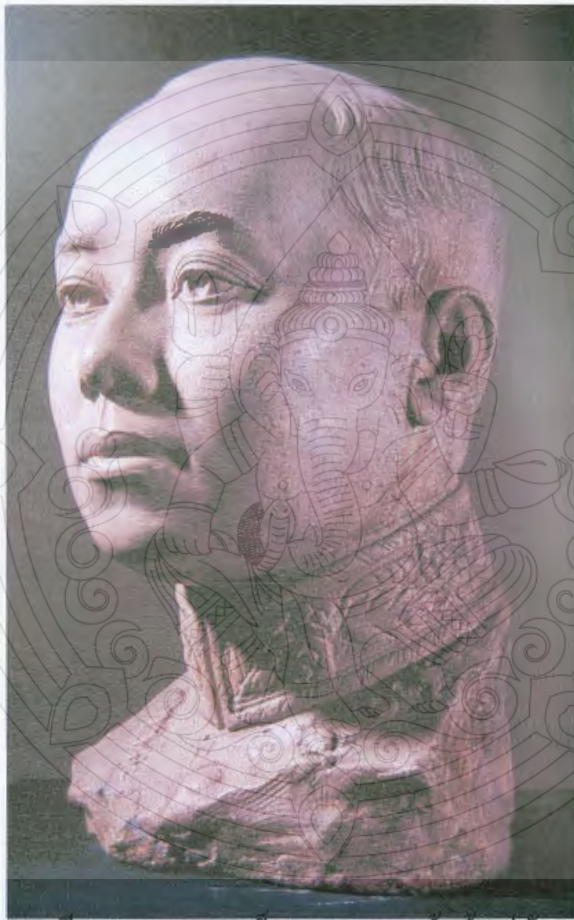
3.ประเภทประติมากรรมนูนสูง (HIGH RELIEF) เป็นการสร้างงานประติมากรรม ที่มีความนูนขึ้นมาจากพื้นมากกว่าประติมากรรมนูนต่ำ ตามส่วนของปริมาตรทรงกลม คือ ตั้งแต่มากกว่า 1 ส่วน จนถึง 4 ส่วน จากจำนวนแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ในการปั้นก็จะมีระยะความสูง หรือ นูนขึ้นออกมาจากพื้นของฐานหลังจากตั้งแต่ 2 ส่วน จนถึง 4 ส่วนผลงานประติมากรรมประเภทนี้ จึงสัมผัสรับรู้ได้ 2 ด้านด้วยกัน คือ ด้านหน้า และ ด้านข้างซึ่งการมอรูปทรงจะต้องให้พื้นฐานรองรับรูปปั้นอยู่ในแนวตั้งฉาก จึงจะสามารถรับรู้เรื่องราวในรูปภาพได้เด่นชัดมากกว่าประติมากรรมนูนต่ำ เช่น รูปปั้นที่ฐานทั้ง 4 ด้านของอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

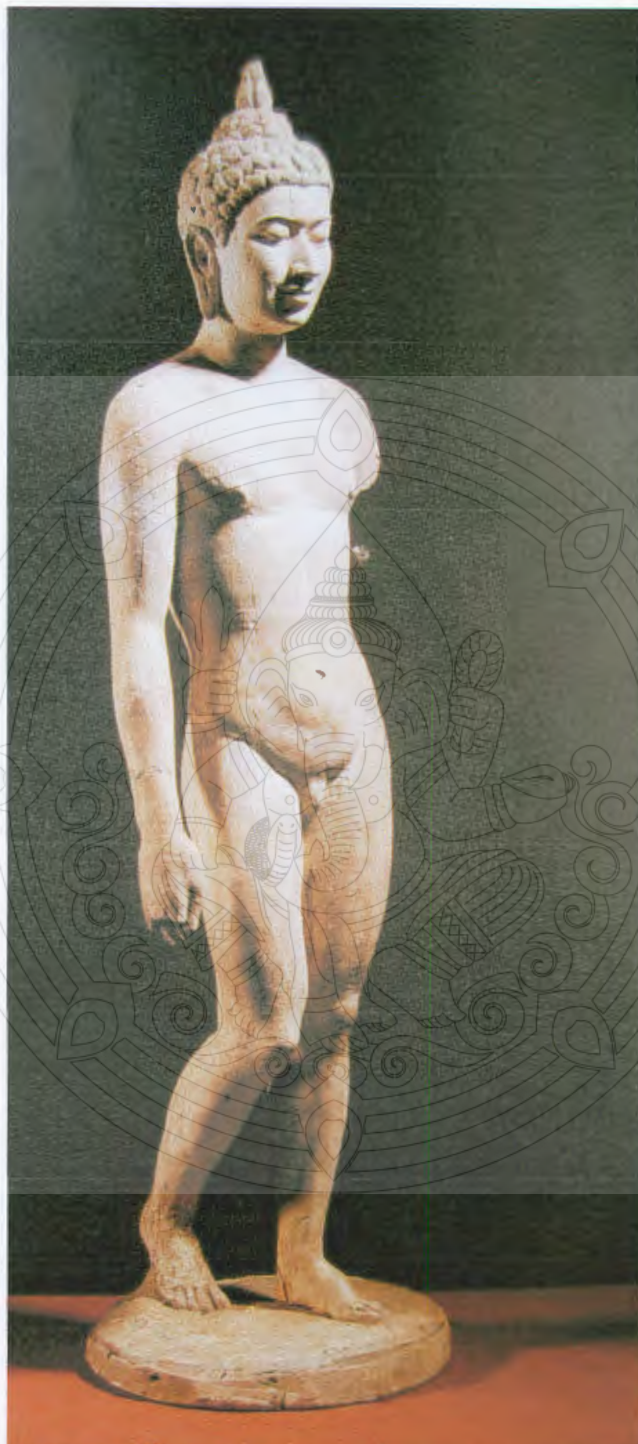
ประติมากรรมนูนสูง รูปเทวดาประดับผนังวัดเจ็ดยอดจังหวัดเชียงใหม่

4.ประเภทประติมากรรมลอยตัว (ROUND RELIEF) เป็นผลงานประติมากรรมที่แสดงให้เห็นสัมผัสรับรู้ทุกมุมทุกด้านคล้าย และ ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด โดยมีฐานรองรับอยู่ในแนวนอน

โดยรูปทรงที่ปั้นมีระดับความสูง ตามความต้องการของประติมากร เช่น รูปปั้นอนุสาวรีย์ รูปเหมือน ฯลฯ

รูปเหมือนพระเศียร พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลงาน ศ.ศิลป์ พีระศรี

รูปเสกัตภาพร่างพระพุทธรูปปางสมาธิของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ประทานพุทธมณฑล พ.ศ. ๒๔๗๕ ศ.ศิลป์ พีระศรี

องค์ประกอบในงานประติมากรรม

องค์ประกอบในงานประติมากรรม นั้น คือ ส่วนสำคัญเป็นภาพหลักของสิ่งที่จะ
สร้างสรรค์งานประติมากรรมได้ เพื่อให้เกิดความงามลงตัว เป็นากานำส่วนต่างๆที่สำคัญมา
ประกอบด้วยกัน จนเกิดเป็นรูปทรง และ เกิดความงาม และ เรืองราว

องค์ประกอบในงานประติมากรรม ประกอบด้วย

1. **เส้น (LINE)** คือ ทิศทางหนึ่งให้เกิดโครงสร้าง ในงานประติมากรรม มีด้วยกัน

1.1. เส้นแกน คือ เส้นศูนย์กลาง (GRAVITY)

1.2. เส้นรูปนอก (EXTER CONTOUR)

1.3. เส้นของปริมาตร เนื่องจาก เส้นรูปนอกไม่สามารถแสดงความโค้งนูนของ
ปริมาตรได้ แต่เส้นภายใน (INTERNAL CONTOUR) เป็นเส้นแสดงออกถ
จินตนาการแสดงความเคลื่อนไหวบนพื้นผิวเชิงปริมาตรของรูปทรง
ดังนั้นเส้นจึงมีหน้าที่ต่างๆ เพื่อกำหนดที่ว่างออกเป็นส่วนๆในการเน้น
รูปทรงให้เห็นเด่นชัด กำหนดขอบเขตของรูปร่าง กำหนดขนาดของรูปทรง
กำหนดน้ำหนักอ่อนแก่ค่าของแสง และ เงาด้วยเส้น กำหนดอารมณ์ความรู้สึก
ตามลักษณะของเส้นแต่ละชนิด

2. **รูปทรง (FORM)** คือ ส่วนประกอบของเส้นนำมาประกอบกันจนเกิดรูปร่าง ซึ่ง
มีรูปทรงธรรมชาติ (NATURE FORM) เช่น รูปคน อันเป็นรูปทรง

2.1. รูปทรงที่เป็นโครง (SKELETAL FORM) ได้แก่ รูปทรงที่มีโครงสร้าง
เหมือนมีโครงกระดูกคน

2.2. รูปทรงที่เป็นมวล (MASS FORM) ได้แก่ รูปทรงที่มีโครงสร้างเป็นปริมาตร
(VOLUME)

3. **มวล (MASS)** คือ การจัดรูปทรงให้เกิดเป็นกลุ่มก้อน บ่งบอกถึงรูปทรงลักษณะ
3 มิติ

อันเป็นปริมาตรที่รับรู้ และ เห็นทั้งสามารถสัมผัสทางตาและ ทางกายได้
ขนาดและสัดส่วน (SIDE PROPORTION) คือ ขนาด เป็นการกำหนดคุณลักษณะ
ของรูปทรง มีขนาดกว้าง ยาว สูง ส่วน สัดส่วนเป็นการกำหนดส่วนสัดส่วน ให้
เหมาะสมกับขนาด (DIMENSION)

ดังนั้น ทั้งขนาด และ สัดส่วน ต้องสร้างให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน
4. **เอกภาพ (UNITY)** คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความกลมกลืนเข้ากันได้
ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในองค์ประกอบนั้น ประกอบด้วย
เรื่องราว และ รูปทรง คุณภาพ (BALANCE)การรวมตัว (COHESION) ความเป็น
ระเบียบ (ORDER)

5. **ลักษณะผิว (TEXTURE)** ส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะเสริมงานให้เกิดความงามสมบูรณ์ และ ความรู้สึก เกิดจากรอยสัมผัสรับรู้ด้วย จากพื้นผิวของวัสดุในร่องรอย ของลายนิ้วมือของประติมากร ลักษณะพื้นผิว สำหรับงานประติมากรรม ปรากฏในมิติแห่งพื้นผิวที่มีลักษณะ เรียบ หยาบ มัน แหววาว ขรุขระ เก๋ียงเกลา ฯลฯ
6. **สร้างสิ่งเร้าให้กับการรับรู้สัมผัสจับต้อง**
บริเวณว่าง (SPACE) ในงานประติมากรรมโดยเฉพาะ นูนต่ำ และ นูนสูง ถือว่าเป็นส่วนขององค์ประกอบที่สำคัญมาก เพราะจะทำให้เกิดรูปทรงต่างๆ ของมวล ทำให้ดูแล้วเกิดอารมณ์ความรู้สึกไม่อึดอัด ทึบตัน ในประติมากรรม 2 ลักษณะ ได้แก่ บริเวณว่างภายนอกรูปทรง (NEGATIVE) จะอยู่บริเวณภายนอก เส้นรอบนอก (OUT LINE) ของรูปร่าง ปรากฏบนแผ่นพื้นของงานประติมากรรม เรียกว่า "พื้นหลัง" (BLACK GROUND)
7. **จังหวะ และ ทิศทาง (RHYTHM & DIRECTION)** เป็นส่วนองค์ประกอบทางประติมากรรม จังหวะ คือ การจัดวางตำแหน่ง ของรูปทรงในพื้นที่บริเวณทั้งหมดของรูปทรงของพื้นหลัง ที่จะกำหนดรูปร่างของผลงานทางประติมากรรม ที่เป็นนูนต่ำ และ นูนสูง ให้เหมาะสมของพื้นที่นั้น ชิ้นงาน และ พื้นที่จะมีความสัมพันธ์กัน เป็นการจัดองค์ประกอบการจัดวางที่ดี ส่วนทิศทางเป็นสิ่งสำคัญ ในเรื่องของทิศทางของการจัดทำทาง ทิศทางของใบหน้า ทิศทางของสายตา ทิศทางของเส้นรอบนอกของรูปทรงในงานประติมากรรม ในการจัดวางส่วนประกอบในเรื่องจังหวะ และ ทิศทาง โดยเฉพาะประติมากรรมประเภทนูนต่ำ และ นูนสูง เป็นเรื่องสำคัญมาก เป็นส่วนเสริมสร้างความงาม ความสำคัญของการจัดองค์ประกอบให้เกิดผลงาน ในเรื่องราวนำเสนอของงานชิ้นนั้นๆ
8. **ความกลมกลืน (HARMONY)** ในการสร้างงานประติมากรรมที่นำรูปทรงมาประกอบกันโดยการจัดวางนั้นต้องให้ดูแล้วเกิดความรู้สึก กลมกลืนกัน ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ขัดตา หรือ ขัดแย้งกัน โดยสามารถกำหนดรูปทรง เกิดความกลมกลืน กลมกลืนของทิศทาง กลมกลืนของพื้นผิว กลมกลืนของสีวัสดุ
9. **สี (COLOR)** ในงานประติมากรรม สีของวัสดุช่วยให้เกิดมิติของสายตา งานประติมากรรมสีของชิ้นงานจะแสดงคุณค่าของปริมาตร แสง และ เงา และ คุณค่า

ของวัสดุ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งของสีที่หลากหลาย ทำให้คุณค่าของงาน ประติมากรรมด้อยคุณค่าลง

ดังนั้น องค์ประกอบของงานประติมากรรม ทั้ง 9 องค์ประกอบ นับว่ามีความสำคัญต่อการสร้าง สร้างงานประติมากรรมนูนต่ำ และ นูนสูงเป็นอย่างยิ่ง ทั้งประติมากรรมไทยประเพณี และ ประติมากรรมไทยร่วมสมัย ซึ่งประติมากร จะต้องพิจารณาก่อนจะปฏิบัติงานจริง เพื่อหาความเหมาะสม เพื่อผลงานที่ สร้างสรรค์มาแล้วมีความสมบูรณ์ตามความต้องการ

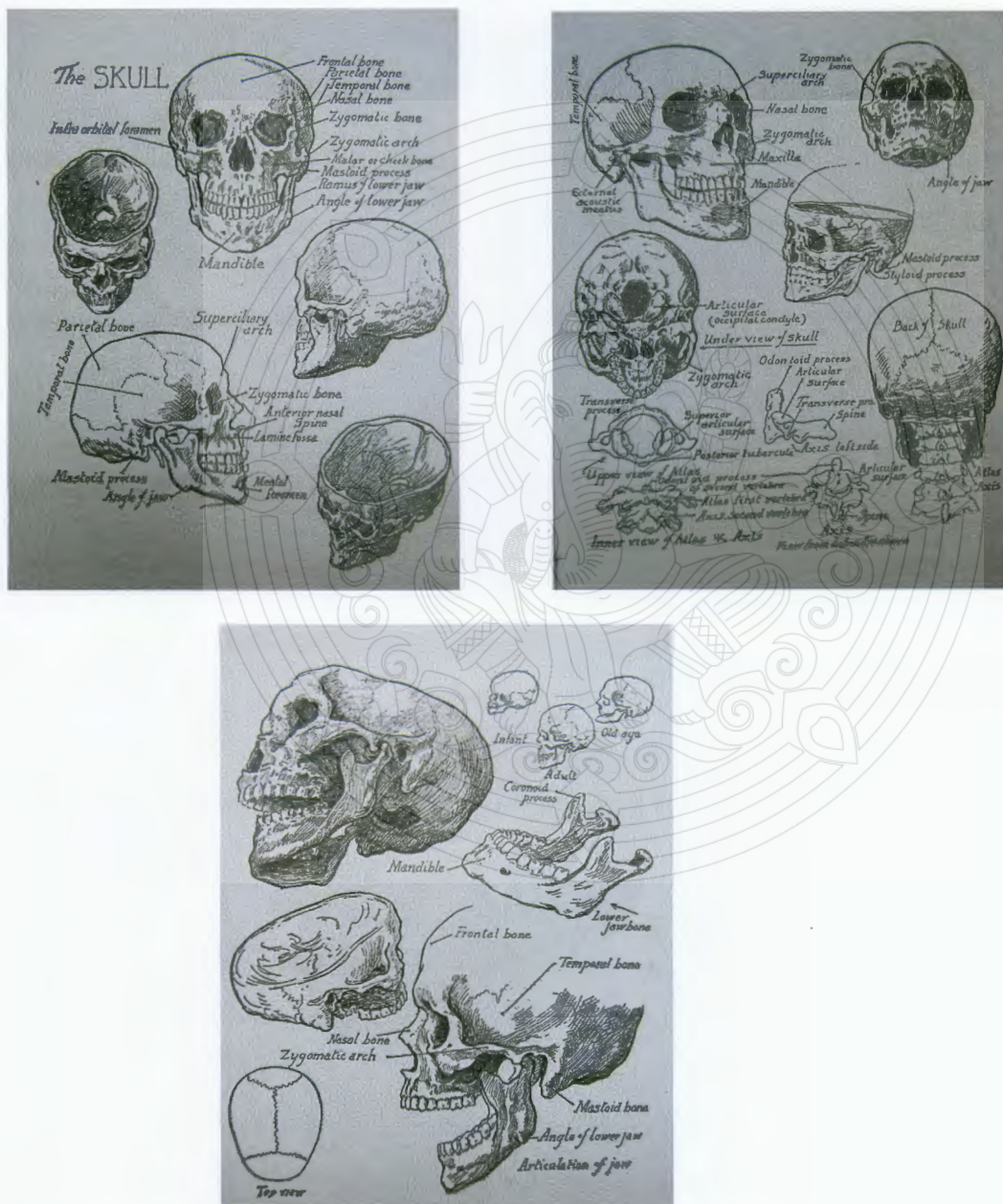
กายวิภาคกับงานประติมากรรม

กายวิภาคศาสตร์ (ANATOMY) มาจากภาษากรีก แปลว่า “การชำแหละออกไป” เป็นส่วนสำคัญของความรู้เกี่ยวกับส่วนต่างๆของรูปร่าง ลักษณะของมนุษย์ ที่เกี่ยวกับโครงสร้างของกระดูก (BONE) และ กล้ามเนื้อ (STRUCTURE) หน้าที่การทำงานของส่วนต่างๆของอวัยวะ ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหว (EXPRESSION IN ACTION) การทรงตัว (EQUILIBIUM OR BALANCING) และ สัดส่วน (PROPORTION) อันจะช่วยให้สามารถตัดสินใจทำงานได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

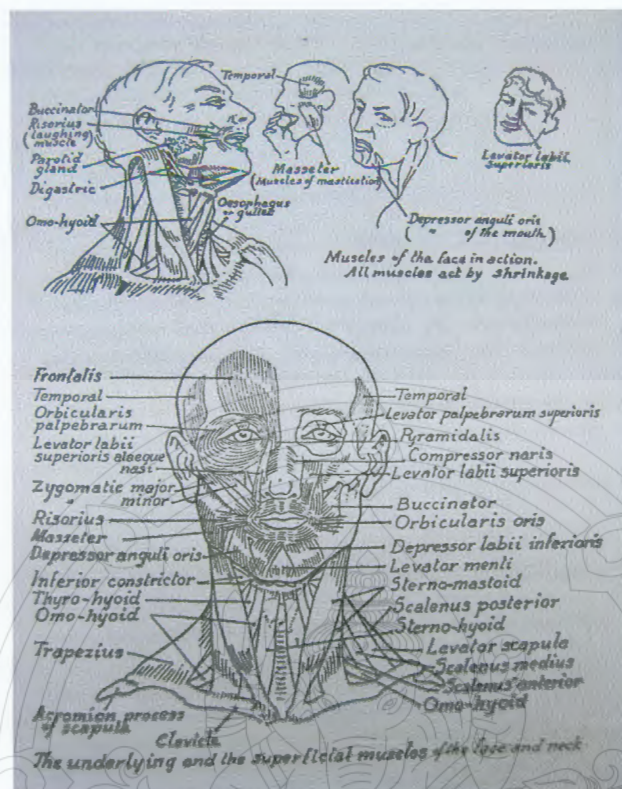
กายวิภาคมีความสำคัญต่อการสร้างสรรงานประติมากรรม ดังนี้

1. **ลักษณะของความงาม (BEAUTY)** โครงสร้างกายวิภาคบ่งบอกถึง ลักษณะโครงสร้างของ ผ่าพันธุ์ต่างๆของมนุษย์
2. **สัดส่วน (PROPORTION)** โครงสร้างของสัดส่วนของมนุษย์ ทั้งรูปร่าง หน้า ตา และ อวัยวะต่างๆ ของร่างกายมีความถูกต้องตามสรีระร่างกาย ตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ความสูงต่ำ อัตราส่วน แบ่ง ความสำคัญแต่ละส่วน ได้อย่างเหมาะสมถูกต้องตามหลักวิทยา เช่น โครงสร้างกระดูก ส่วนสัดมนุษย์ในทางประติมากรรม กำหนด 8 ส่วน
3. **ตำแหน่ง (POSITION)** โครงสร้างของตำแหน่งหน้าที่ของอวัยวะต่างๆของร่างกาย มีการจัด ร่างตามตำแหน่งที่ถูกต้องเหมาะสม ตามสัดส่วนของภาพพร้อม ถึง กระดูก กล้ามเนื้อต่างๆ ที่ ควบคุมร่างกาย
4. **รูปทรง (FORM)** โครงสร้างทั้งหมดที่ก่อให้เกิดรูปร่างที่ถูกต้องเหมาะสมตามสัดส่วน

5. การทำงาน (EXPRESSION IN ACTION) ในระบบกล้ามเนื้อ (MUSCULAR SYSTEM) โครงสร้างของระบบกล้ามเนื้อ นำมาประกอบเพื่อความสมบูรณ์ของร่างกาย แสดงออกถึง การเคลื่อนไหว ด้วยอากัปกิริยาต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปทรงภายนอกตามที่เรามองเห็นได้ผิวหนัง เพื่อความถูกต้องตามความเป็นจริง

ภาพแสดงโครงสร้างของกระดูกศีรษะ

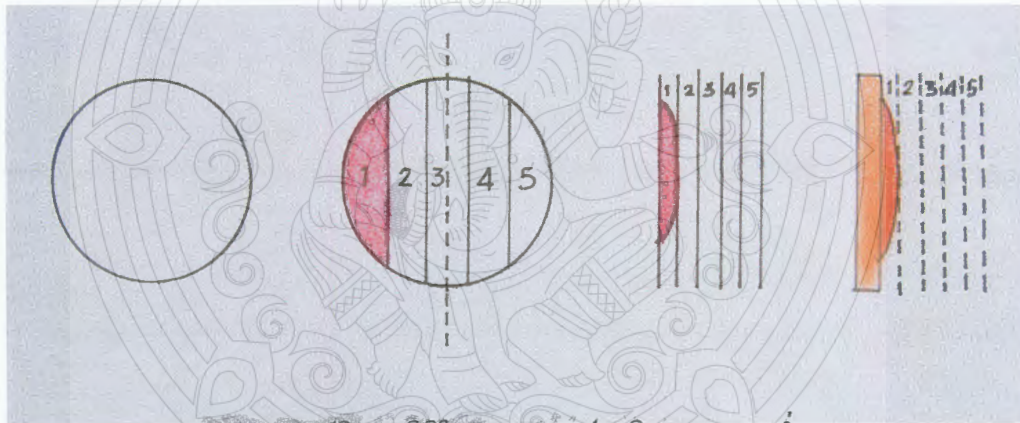
ภาพแสดงกล้ามเนื้อ ทำหน้าที่ยึดเกาะกับส่วนของกระดูก สัมพันธ์กับอวัยวะส่วนต่างๆของร่างกาย

หลักการสร้างมิติในงานประติมากรรม

มิติในการสร้างงานประติมากรรม จะสร้างให้มีรูปทรงนูน จากพื้นฐานรองรับ ซึ่งจะสามารถสัมผัสรับรู้ได้ทั้งทางสายตา และ จับต้องทางผิวหนังได้ จึงเรียกเป็นรูปทรง 3 มิติ ในการสร้างสรรค์งานประติมากรรมทั้งประติมากรรมนูนต่ำ และ ประติมากรรมนูนสูง จึงเป็นผลงานที่มีลักษณะเหมือน หรือ คล้ายของจริง ยังเป็นการสร้างสรรค์ประติมากรรมรูปทรงธรรมชาติของคนแล้ว จึงเป็นการจำลองที่ทำให้เกิดความรู้สึกคล้ายของจริงมาก ด้วยเหตุนี้ มิติในงานประติมากรรมจึงมีความสำคัญที่ต้องสร้างให้ผู้พบเห็นได้สัมผัสรับรู้ ในมิติของงานประติมากรรมนูนต่ำ และ มิติของงานประติมากรรมนูนสูงได้ ดังนี้

1. มิติในงานประติมากรรมนูนต่ำ กลวิธีลักษณะของการปั้น การแกะสลัก ที่เกิดจากการนำองค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบทั้งหมดมาจัดให้เกิดพื้นผิวรูปทรงที่มีความสูง หรือ ความนูนเชิงปริมาตรต่างระดับกัน และ ในส่วนนี้จะมีความสำคัญของที่อยู่ในระดับสูง หรือ นูนที่สุด และ ระดับความต่ำเชิงปริมาตร จึงมีความลดหลั่นกันตามส่วนของรูปทรง

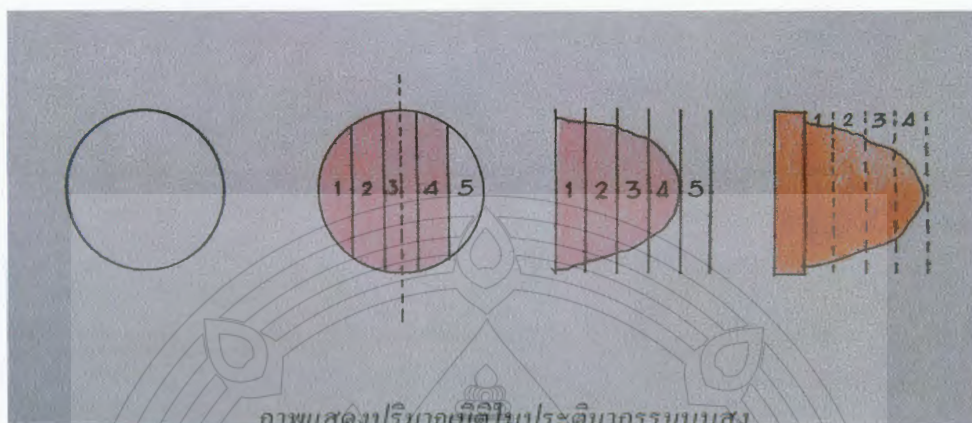
ในลักษณะมุมมองเห็นในระยะใกล้ และ ไกล จัดวางบนพื้นแบนของพื้นหลังที่ราบเสมอ กันหมดทั่วทั้งแผง อันเกิดผลของการผลัดระยะตามหลักของทัศนียภาพ (PERSPECTIVE) มิติในงานประติมากรรมนูนต่ำ ระดับความนูนต่ำ ของประติมากรรม จะมีลักษณะ มีความ นูนยื่นออกมาจากฐาน หรือระดับพื้นหลัง ประมาณ 1 ใน 5 ส่วน จากอัตราส่วนของรูปทรง ปริมาตรทรงกลมแบบลอยตัว โดยแบ่งในแนวตั้งออกเป็น 5 ส่วน โดยเส้นผ่าศูนย์กลางนั้น จะเป็นเส้นแบ่งกึ่งกลางของรูปทรงกลม แบ่งครึ่งของส่วนกลาง คือ ส่วนที่ 3 ของการแบ่ง รูปทรงกลม 5 ส่วนเมื่อทำการปั้นนูนต่ำนั้น ความสูงเชิงปริมาตร มองด้านข้างจะมีความ นูนสูงสุดไม่เกิน 1 ส่วน หรือ น้อยกว่า ด้วยเหตุนี้ เวลามองผลงานประติมากรรมนูนต่ำนี้ จะให้เห็นพื้นฉากอยู่ในแนวตั้งฉาก เมื่อสร้างสรรค์ประติมากรรมนูนต่ำ แล้วสามารถ สัมผัสรับรู้ได้ดีเพียงด้านหน้า เพียงด้านเดียว ส่วนด้านข้างจะมองไม่เห็นรูปทรงเด่นชัดนัก และ สัมผัสรับรู้ถึงรูปทรงได้ยาก

ภาพแสดงปริมาณมิติในงานแสดงประติมากรรมนูนต่ำ

2. มิติในงานประติมากรรมนูนสูง
ระดับความนูนสูงของประติมากรรมนี้ จะมีลักษณะที่มีความนูนยื่นออกมาจากพื้นฐาน หรือ ระดับของพื้นหลังในเชิงปริมาตร ประมาณ 2 ถึง 4 ใน 5 ส่วน จากอัตราส่วนของ รูปทรงปริมาตรทรงกลมแบบลอยตัว โดยแบ่งในแนวตั้งออกเห็น 5 ส่วน โดย เส้นผ่าศูนย์กลางนั้น แบ่งออกโดย เส้นแบ่งกึ่งกลางของรูปทรงกลมของส่วนที่ 3 เมื่อ ดำเนินการปั้นนูนสูงนั้น ความนูนที่ยื่นออกมาจากพื้นหลัง ตั้งแต่ส่วนที่ 2 หรือ มากกว่า ตามลำดับขนาดของรูปทรง คือตั้งแต่ส่วนที่ 2จนถึง ส่วนที่ 4 แต่ไม่ควรปั้นตนครบทั้งหมด 5 ส่วน เพราะจะกลายเป็นลักษณะเชิงปริมาตรของประติมากรรมลอยตัว ด้วยเหตุนี้ ผลงาน ประติมากรรมนูนสูง จึงสามารถรับรู้ได้ถึง 2 ด้านด้วยกัน คือ ด้านหน้า และ ด้านข้าง ที่ ลำคัญการสร้างงานประติมากรรมนูนสูงนี้ การกำหนดระยะใกล้ไกล หรือ ความสูง ตำแหน่ง ความนูนนั้น จำเป็นต้องให้หลักของทัศนียภาพ เช่นเดียวกับประติมากรรมนูนต่ำ ซึ่งเวลา

มองรูปทรง จะให้พื้นฐานอยู่ในแนวตั้งฉาก จึงจะสามารถรับรู้สัมผัสเรื่องราวของภาพเชิงปริมาตรได้เด่นชัดมากขึ้น กว่าประติมากรรมนูนต่ำ โดยการมองสัมผัสได้ด้วยตาและทางผิวหนัง

ภาพแสดงปริมาณมิติในประติมากรรมนูนสูง

บทที่ 3 ประติมากรรมไทย

ประติมากรรมไทย หมายถึง การสร้างงานของประติมากรไทย ที่เกี่ยวข้องกับ การปั้น แกะสลัก การหล่อ และ ลักษณะอื่นๆ โดยประติมากรรมนั้นอาจได้รับอิทธิพลทาง ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกับรูปแบบของชาติอื่น แต่ในระยะเวลาต่อมาได้มีการพัฒนาปรับปรุง และปรับเปลี่ยนในรูปแบบอุดมคติ ซึ่งได้มีแบบอย่างเฉพาะที่สร้างสรรค์ สืบทอดกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน และได้คิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ให้มีความผสมผสานสอดคล้องกับศาสนา วัฒนธรรม และ สังคม เป็นที่ยอมรับของคนไทย และ สังคมไทยทั่วไป โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. ประติมากรรมไทยประเพณี

ประติมากรรมไทยประเพณี (THAI TRADITIONAL SCULPTURE) หมายถึง ผลงาน ประติมากรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นตามคติความเชื่อแบบไทย ตามรสนิยมของคนไทย ที่มุ่งสนองในด้าน ศาสนาเป็นสำคัญ โดยมีขอบเขต และ หลักเกณฑ์ ตามรูปแบบเชิงอุดมคติในความศรัทธาที่มีการสืบ

ทอดรูปแบบ และ วิธีการต่อเนื่องกันมาจากอดีต จนถึง ปัจจุบัน เรื่องราว เนื้อหา แสดงออกถึงกรอบ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีศาสนา วัฒนธรรม และ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยที่สามารถรับรู้ ถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยได้

ผลงานของประติมากรรมไทยประเพณี ปรากฏเป็นรูปลักษณะที่ปรากฏในลักษณะงานประติมากรรม นูนต่ำ และ ประติมากรรมนูนสูง ได้แก่ พระพุทธรูป เทพ เทวดา รูปสัตว์หิมพานต์ ลวดลายไทย รูป เรื่องราวรามเกียรติ์ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ สำหรับใช้ประกอบตกแต่งตามศาสนาสถาน วัดวาอาราม พระมหาราชวัง ตามตำแหน่ง และ ความเหมาะสมของลักษณะงานนั้นๆ ดังที่เห็นได้จาก หน้าบัน โบสถ์ วิหาร หั้วเสา บานประตู บานหน้าต่าง และ ภาพแกะสลักประดับระเบียงพระอุโบสถ

งานประติมากรรมไทยประเพณี โดยทั่วไปมีลักษณะพิเศษเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ ชาติไทย ปรากฏเป็นรูปทรง 3 มิติ สามารถสัมผัสได้เห็นทางสายตา และ สามารถสัมผัสจับต้องทางผิว ภายได้ จากวัสดุที่ช่างได้นำมาสร้าง เช่น ดิน ปูน ไม้ หิน โลหะ นำมาสร้างในลักษณะของกลวิธีทาง การ ปั้น การแกะสลัก การหล่อ ฯลฯ โดยการถ่ายทอดด้วยความรู้สึกลึกตามความเชื่อทางอุดมคติแบบไทย

สาเหตุ การสร้างประติมากรรมไทยประเพณี

1. เพื่อต้องการสนองต่อจิตความเชื่อทางศาสนา

2. เพื่อต้องการสนองต่อด้านอารมณ์ และ จิตใจ

งานประติมากรรมไทยประเพณีปรากฏหลักฐานมาให้เห็นมาตั้งแต่ ครั้งกรุงสุโขทัย ที่ถือว่า เป็นราชธานีแห่งแรกของชาติไทย มีการสืบทอดต่อเนื่องมาทุกยุคทุกสมัย มีการเปลี่ยนแปลง ลักษณะ รูปแบบ ไปตามสภาพสิ่งแวดล้อม และ ตามขนบนิยมของ แต่ละสมัยแต่ยังคงแฝงไว้ด้วยเอกลักษณ์ของ ความเป็นศิลปวัฒนธรรมไทยต่อเนื่องถึงกรุงศรีอยุธยากรุงธนบุรี และ กรุงรัตนโกสินทร์ ราชธานีใน ปัจจุบัน

ภาพประติมากรรมหน้าบัน พระปรางค์วัดมหาธาตุ จ.สุโขทัย

ประติมากรรมพระพุทธรูปยืนปางอุ้มบาตร วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ประติมากรรมปูนปั้นขนาดใหญ่ของพระพุทธรูปยืนปางอุ้มบาตร วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

2. ประติมากรรมไทยร่วมสมัย

ประติมากรรม ไทยร่วมสมัย (THAI CONTEMPORARY SCULPTURE) หมายถึง ผลงานประติมากรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นตามคติความเชื่อแบบไทยที่มีได้มุ่งเน้นสนองทางศาสนาเป็นหลักแต่ตอบสนองทางด้านจิตใจเป็นสำคัญ นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตประจำวัน ใกล้ตัว และ ผลแห่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยนำเอากระบวนการแบบศิลปะตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับศิลปวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม

สำหรับประติมากรรมไทยร่วมสมัย เกิดขึ้นได้นั้นเป็นผลแห่งการที่ประเทศไทยโดยรัฐบาลไทยหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยมีแผนนโยบายที่ต้องการพัฒนาบ้านเมือง และ ศิลปวัฒนธรรมให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ จึงเป็นเหตุส่งผลให้ประติมากรไทยได้รับรูปแบบการสร้างประติมากรรมสากลมาจากชาวยุโรป โดยนำมาผสมผสานกับประติมากรรมไทยประเพณี คือ การนำรูปแบบแต่ละสมัยของศิลปะแบบชาติตะวันตกมาเรียนรู้ ปรับปรุง คัดแปลง พัฒนาให้สอดคล้องกัน จนเกิดเป็นประติมากรรมไทยร่วมสมัย เนื่องด้วยประเทศไทยต้องเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาไปสู่ระบบสังคมอุตสาหกรรม อันเป็นระบบที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และ วิทยาการด้านอื่นๆเพื่อที่จะสามารถนำมาพัฒนาประเทศให้ก้าวไกลต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้รูปแบบของประติมากรรมสากลได้นำสู่ประเทศไทยอย่างเป็นระบบ จากตำราต่างประเทศ จากการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผลงานทางศิลปะ และ การเปิดสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับศิลปะสากลขึ้นซึ่งถือว่ามีอิทธิพลต่อการเกิดประติมากรรมไทยร่วมสมัยอย่างรวดเร็ว

ภูมิหลังประติมากรรมไทยร่วมสมัย

การเริ่มต้นพัฒนาประติมากรรมไทยร่วมสมัย มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างจริงจังนั้น ปรากฏเห็นได้จากในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 หลังจากทรงพระองค์ทรงศึกษาจากประเทศอังกฤษ แล้วกลับประเทศไทย ได้นำประสบการณ์ และ ศิลปวัฒนธรรมจากประเทศที่เจริญมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยเฉพาะด้านทัศนศิลป์ ที่

ได้ทรงรับรู้จากประเทศเหล่านั้น โดยทรงปรับกระแสศิลปะตะวันตก ให้มีบทบาทเข้ามา ผสมผสานกับระบบช่างไทย ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาของการสร้างความสมดุลระหว่างศิลปะ ไทยกับศิลปะของซีกโลกตะวันตก พระองค์ทรงเห็นความสำคัญของการสร้างงาน ประติมากรรมแบบเหมือนจริง ทรงมีพระประสงค์อยากให้การสร้างงานประเภทนี้ ได้มี การสร้างขึ้นในประเทศไทย จึงทรงติดต่อกับราชสำนักในยุโรปที่เป็นศูนย์กลางทางศิลปะ ได้แก่ ประเทศอิตาลี โดยให้ช่วยติดต่อหานายช่างที่มีความเชี่ยวชาญงานศิลปะด้าน ประติมากรรม และ มีความเต็มใจที่จะเข้ามารับราชการ ณ ราชสำนักสยาม คือ ประเทศ ไทยในขณะนั้น ในปี พุทธศักราช 2466 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเลือก และ ให้ทางการไทยได้ว่าจ้างศาสตราจารย์ทางประติมากรรม แห่ง เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี ซึ่ง โครร์ราโด เฟโรจี (CORRADO FEROCI) ซึ่งต่อมาโอนสัญชาติเป็นไทย จึงเปลี่ยนชื่อว่า ศิลป์ พีระศรี เข้ามารับราชการในตำแหน่ง ช่างปั้น และ หล่อ กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ได้สร้างงานประติมากรรม แนวใหม่ ซึ่งต่อมาทราบอย่างเป็นทางการ คือ ประติมากรรมไทยร่วมสมัย ต่อจากนั้นได้ ถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านประติมากรรมนี้ แก่ ประติมากรไทย ในช่วงระยะเวลาต่อมาจนมี ลูกศิษย์ทางประติมากรรมไทยร่วมสมัยสืบทอดงานศิลปกรรม ด้านประติมากรรมไทยร่วม สมัยจนถึง กลุ่มประติมากรรม สำนักช่างสิบหมู่ในปัจจุบัน

ประติมากรรมปูนต้ำ แกะสลักหินอ่อน ฝีมือ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี

ประโยชน์ของประติมากรรมไทยร่วมสมัย ประเทนนดำ และ นูนสูง

1. เพื่อใช้สอยประดับอาคาร

ประติมากรรมนูนสูง รูปครุฑประดับมุขอาคารการสื่อสารแห่งประเทศไทย เขตบางรัก

ประติมากรรมนูนสูง “รูปพระเยซู” ประดับอาคารภายในโรงเรียนอัสสัมชัญ ฝัมือ
ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี

ประติมากรรมนูนสูง ประดับภายในอาคาร กรมศุลกากร

2. เพื่อให้สอยประเภทภาพประกอบอนุสาวรีย์

ประติมากรรมนูนต่ำ “เรื่องราวยุทธหัตถี และ ประกาศอิสรภาพ” ประดับแท่นฐานอนุสาวรีย์ยุทธหัตถี
คอนเจ็คย์ จังหวัด สุพรรณบุรี

ประติมากรรมนันทา ประดับจานอนสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ประติมากรรมนูนสูง หล่อด้วยซีเมนต์ขาว ประดับฐานอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย
3. เพื่อให้สอยประเภท ภาพสัญลักษณ์ บุคคลสำคัญ

ประติมากรรมปูนสูง “รูปพระนันทะ” ราชวงศ์สุโขทัย

ประติมากรรมปูนต่ำ “รูปเทวาลักษณ์” ฝีมือ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี

ประติมากรรมนูนต่ำ "รูปสมเด็จพระศรีอภัยเจ้า" ฝีมือ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี
4. ประเททหะรียญุ ทระลค

ประติมากรรมนูนต่ำ "หะรียญุที่ระลคกรุงเทพฯ 150 ปี" ฝีมือ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี

ประติมากรรมนูนต่ำ “รูปรัชกาลที่ ๑” ฝีมือ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี

ประติมากรรมนูนต่ำ “รูปรัชกาลที่ ๘” ฝีมือ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี

ประติมากรรมหุ่นสูง ฝีมือ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี

กรรมวิธีการสร้างสรรค์ประติมากรรมหุ่นต่ำ และ หุ่นสูง

1. กรรมวิธีการลด หรือ นำเอาเนื้อวัสดุออก (SUBTRACTION) เป็นวิธีการนำวัสดุ เช่น ไม้ หิน แท่งแก้ว แท่งปูน ดินเหนียวที่เป็นแผ่น ฯลฯ นำมาตัด สลัก ปาด ขูด ควัก แกะสลัก ฉลุ ฯลฯ ด้วยวิธีการเชิงลบจนได้รูปทรง หรือ รูปลักษณะที่ต้องการ ช่าง หรือ ผู้ปฏิบัติงานจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญสูงจึงจะทำให้เกิดผลงานที่สมบูรณ์ได้ หากไม่มีความชำนาญเพียงพอจะเกิดปัญหายุ่งยาก เพราะวัสดุบางชนิดไม่สามารถเพิ่มเติมได้อีก อาจชำรุดเสียหาย เกิดตำหนิได้
2. กรรมวิธีการเพิ่มเนื้อวัสดุ (ADDITION) เป็นวิธีการสร้างรูปโดยการเพิ่มเนื้อวัสดุ ซึ่งตรงข้ามกับกรรมวิธีลดเนื้อวัสดุ เรียกว่า กลวิธีเชิงบวก วิธีนี้ได้แก่ การปั้น การปะติด หรือ การเชื่อม เพื่อให้เกิดรูปทรงที่สมบูรณ์ วัสดุที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือ วัสดุอ่อนที่มีความคงตัว

ดังนั้น ทั้งการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมด้านประติมากรรมนูนต่ำ หรือ
ประติมากรรมนูนสูง ต้องคำนึงถึงปริมาตรความสูง ต่ำ ตามลักษณะที่กำหนดไว้
เพื่อให้เห็นตามที่ตาเห็นในความเป็นจริงมีระยะใกล้-ไกล สูง-ต่ำ ตามที่มี
องค์ประกอบที่แสดงทัศนียภาพ (PERSPECTIVE) พื้นระนาบ
(PLANE) จะแสดงเส้นวิ่งไปสู่จุดรวม (VANISHING POINT) ตามหลักเกณฑ์
ของทัศนียภาพ ความสูงลาดเอียงของระนาบต่างๆ ในรูปนูนต่ำ – นูนสูง นั้น
จะต้องแสดงความสูง – ต่ำ ลาดเอียงด้วย ความหนา – บาง แตกต่างกันของ
ปริมาตร โดยไล่ความหนาจากที่สูงให้มีระยะระดับบางลง และ เอียงลงไปหาที่ต่ำ
ในระนาบเดียวกัน

บทที่ 4

วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ สำหรับงานประติมากรรม นูนต่ำ – นูนสูง

เครื่องมือ

เครื่องมือต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญ และ จำเป็นสำหรับงานประติมากรรม เพราะเป็นเครื่องมือช่วย
ทุ่นแรง และ ทุ่นเวลา ของการทำงาน ได้สะดวก และ รวดเร็วขึ้น ประติมากรย่อมต้องมีเครื่องมือ เป็น
เครื่องช่วยให้การทำงานประติมากรรมที่สำคัญยิ่ง เครื่องมือปั้น ที่ประติมากรใช้สร้างสรรค์งาน
ประติมากรรมได้แก่

เครื่องมือขุดดิน

ทำด้วยเหล็ก ดันเป็นรูปทรงโค้ง ซึ่งเหมาะสำหรับการขุดควักดิน มีด้ามจับเป็นไม้ตรงกลาง
เหล็กขุดอยู่ที่หัว และ ท้าย ของเครื่องมือ

เครื่องมือสำหรับตกแต่ง

เป็นเครื่องมือ ที่ทำด้วยวัสดุ ไม้ หรือ กระดูกสัตว์ หรือ เป็นโลหะ ทำหน้าที่ปาด ขีด แกะ
ตกแต่งส่วนละเอียด เพื่อให้พื้น และ ผิวของชิ้นงานปรับระนาบผิวดินให้สม่ำเสมอ และ กลมกลื่น.

เครื่องปั่น เครื่องวัดส่วน และ เครื่องมอดตกแต่งผิวดิน

วัสดุ

เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ งานประติมากรรมให้เกิดรูปทรง และ ปริมาตรตามต้องการ ของการสร้าง
งานประติมากรรมนูนต่ำ – นูนสูง ดังนั้น วัสดุที่ใช้ในการสร้างงานประติมากรรมสามารถจำแนก และ
ความเหมาะสมของคุณสมบัติ

วัสดุที่ใช้ในการปั้น สามารถจำแนก และ ความเหมาะสมของคุณสมบัติ คือ

1. ดินเหนียว เป็นวัสดุที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นดินเหนียวชนิดหนึ่งที่มี ในแหล่งเฉพาะที่
ของภูมิภาคในประเทศไทย พบที่จังหวัดปทุมธานี ออยุธยา ลพบุรี
ฯลฯ ซึ่งเป็นดินเหนียวอยู่ชั้นที่ผิวดิน มีลักษณะ พิเศษ คือ เป็นดินที่มีสีเหลืองนวลในอนุของเนื้อดินจะมี
เม็ดดินสีเหลืองแซม หรือ ปะปนอยู่ในเนื้อดิน อันเป็นดินกำมะถัน หรือ ที่ชาวบ้านเรียกว่าดินจิ้งเหลม
มีคุณสมบัติเมื่อผสมกับน้ำในอัตราส่วนที่พอดีจะมีความเหนียว เนื้อดินละเอียดมาก ยึดเกาะ ได้ดีมีเนื้อ
แน่น ชุ่มน้ำ และ รวมตัวกันง่าย ดินเหนียว เมื่อปล่อยให้แห้งไว้น้ำที่อยู่กับดินจะระเหยแห้งไปจนคงสภาพ
เนื้อดินล้วนๆเหนียวอยู่เกาะรวมตัวกันจะมีความแข็งแรง ประติมากรจะปั้น ได้ง่ายเป็นที่นิยมมาตั้งแต่
สมัย ศาสดาจารย์ ศิลป์ พีระศรี เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนได้มีประสบการณ์เรื่องดินเหนียว
สำหรับสร้างต้นแบบของอนุสาวรีย์แห่งชาติทั่วประเทศจนถึงปัจจุบันวัสดุดินเหนียวนี้ประติมากรจะใช้
สร้างงานกับประติมากรรมที่มีขนาดใหญ่ จึงจะเหมาะสมที่สุด

2. ดินน้ำมัน เป็นวัสดุที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาใหม่เพื่อใช้ทดแทนวัสดุดินเหนียว โดยผ่าน
กรรมวิธีการผลิต โดยการนำดินมาบดให้ละเอียดผสมกับกากน้ำมัน สี และ วาสลินให้เข้ากัน ก็จะได้

ดินน้ำมันที่รวมตัวเป็นก้อนเหนียว ถ้าปล่อยทิ้งไว้ให้ถูกอากาศที่มีความอบอุ่นจะทำให้เนื้อดินเหนียวมีความแข็งตัวขึ้นเล็กน้อย ถ้าถูกความร้อนก็จะละลาย มีความอ่อนนุ่ม สะดวกกับการนำมาปั้นรูปได้ คุณสมบัติพิเศษ คือ เมื่อปั้นรูปยังไม่เสร็จสามารถเก็บผลงานนั้นไว้ได้นานกว่าดินเหนียว สะดวกต่อการปั้นในส่วนที่ต้องการเก็บรายละเอียดในผลงานที่สำคัญ ดินน้ำมันจะไม่ติดมือให้เลอะเทอะอย่างดินเหนียว เมื่อทำการปั้นต้องใช้กำลังมากกว่าดินเหนียว เพราะอนุของดินน้ำมันจะเหนียวกว่าดินเหนียว ฉะนั้นประติมากรจึงนิยมปั้นผลงานที่มีขนาดเล็กจึงสะดวกกว่ารูปที่มีขนาดใหญ่

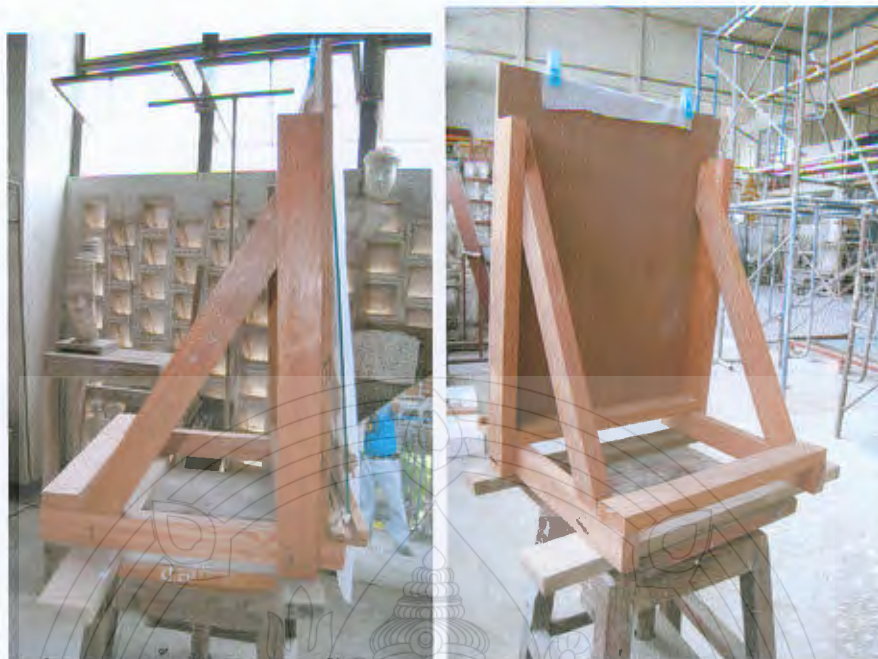
วัสดุดินน้ำมันที่ผสมแล้วมีสีน้ำตาลใกล้เคียงกับดินเหนียว

อุปกรณ์

อุปกรณ์สำคัญ ของการสร้างสร้งงานประติมากรรมนูนต่ำ และ ประติมากรรมนูนสูง ที่สำคัญนั้น คือ

ขาตั้ง

เป็นอุปกรณ์ใช้สำหรับปั้นงานลักษณะนูนต่ำ และ นูนสูง ต้องวางแผนรองรับให้ตั้งฉากกับพื้น จำเป็นต้องมีขาตั้งสำหรับวางแผ่นรองรับ เพื่อยกระดับแผ่นรองรับให้สูงอยู่ในระดับสายตา หรือ ระดับที่ประติมากรมีความถนัดต่อการสร้างงานได้ดี ขาตั้งต้องตั้งฉากกับพื้น และ มีความแข็งแรง มั่นคง ไม่โยกสั่นคลอนสามารถรองรับน้ำหนักของงานปั้นได้ดี ขาตั้งที่เหมาะสมควรทำด้วยวัสดุไม้จึงจะเหมาะสมที่สุด

แท่นแบบขาค้างสำหรับการสร้างงานประติมากรรมปูนต่ำ และ ปูนสูง

บทที่ 5

การสร้างงานประติมากรรมปูนต่ำ และ ปูนสูง

1. รูปต้นแบบ

การสร้างสร้งงานประติมากรรมปูนต่ำ หรือ ประติมากรรมปูนสูง นั้น สิ่งสำคัญของการสร้างงานประติมากรรมดังกล่าว คือ รูปต้นแบบอาจจะป็นรูปจากต้นแบบที่เป็นงานประติมากรรมลอยตัว(งานจริง) หรือ งานประติมากรรมที่บันทึกเป็นรูปถ่าย หรือ อาจจะป็นรูปถ่ายของบุคคลสำคัญ ที่ประติมากรพิจารณาแล้วว่ามีความเหมาะสมสวยงามต่อการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมที่แสดงออกมาเป็นรูปธรรม จากรูปต้นแบบได้

2.การวาดเส้น (DRAWING)

ก่อนจะดำเนินการปั้นรูปไม่ว่าประติมากรรมนูนต่ำ หรือ นูนสูง จะต้องวาดร่างรูปที่ต้องการปั้นลงบนกระดาษเพื่อหารูปแบบจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสมจากการเห็นของรูปต้นแบบเสียก่อนเรียกว่า”การร่างแบบออกแบบ” ตามแนวคิดรูปแบบที่เหมาะสมตามต้องการเสียก่อน

3.การทำพื้นหลัง

การจัดทำพื้นหลังเป็นฉากหลังของรูปประติมากรรมนูนต่ำ และ นูนสูง โดยกระการใช้วัสดุปั้น (ดินเหนียว หรือ ดินน้ำมัน) โดยการพอกดิน หรือ เรียกว่า “วิธีการเชิงบวก” เป็นการเพิ่มดินให้เกิดปริมาตรตามรูปทรงของพื้นฉากหลัง กระทำบนแท่นขาตั้งที่จัดเตรียมไว้เพิ่มพอกดินได้ระดับความหนาเป็นที่พอเหมาะของฉากหลังตามความต้องการ ควรหนาประมาณ 1.5 นิ้ว ปรับหน้าพื้นผิวให้เรียบ

4.ร่างแบบลายเส้น

การร่างแบบลายเส้นตามรูปทรง หรือ รูปร่างตามแบบร่างบนกระดาษเพื่อถ่ายแบบนั้นลงบนพื้นผิวของพื้นฉากหลังของการสร้างประติมากรรมนูนต่ำ และ นูนสูง ด้วยเครื่องมือ ไม้แหลมร่างภาพ

5. วิธีการปั้น(MODELLING)

เมื่อเตรียมพื้นฉากหลังด้วยดินน้ำมันตามขนาดกว้าง ยาว และ หนาแล้ว การปั้นประติมากรรมต้องร่างโครงร่างของแบบที่กำหนดไว้จากภาพจริง โดยใช้เครื่องมือปั้นที่มีปลายแหลม(ไม้แหลม) เป็นรูปทรงตามที่เห็นจากต้นแบบลงบนพื้นฉากหลัง การร่างภาพนั้นจะต้องดูแบบอยู่เสมอ แบบนั้นต้องอยู่ในระดับพอดีกับสายตาของประติมากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปั้นรูปเหมือนที่ปั้นเฉพาะส่วนใบหน้ามาจนถึงไหล่ การวาดร่างนั้นเน้นสัดส่วน และ เค้าโครงส่วนใหญ่ เมื่อร่างรูปเสร็จจนได้เค้าโครงดีแล้วจึงเพิ่ม(พอก) ดินน้ำมันเพิ่มความหนา หรือ นูนขึ้นตามสมควรเรียกว่า “การเพิ่ม หรือ บวก” ในการปั้นจะต้องคำนึงถึงระยะความสูงที่ยื่นออกมาจากพื้นหลังในแบบจริงตามรูปทรงที่สร้างภาพไว้ การเพิ่มความหนาจะต้องคำนึงถึงระยะภาพรวมของแบบมีทั้งใกล้ และ ไกล ตามความสูง – ต่ำ (ตามระยะ PERSPECTIVE ของรูปทรง) ตามที่เห็นจริง

ปรับระนาบช่วงบน และ ช่วงล่างให้สัมพันธ์โดยคำนึงถึงทิศทางของระนาบสัดส่วน และ ปริมาตรโดยใช้เครื่องมือส่วนวัดกะสัดส่วน เรียกว่า “CALLIPER”

เมื่อปั้นจนได้ลักษณะ ของ แบบตามต้องการอย่างคร่าวๆ เรียกว่า “การปั้น
หยาบ”

6. การปั้นตกแต่งขั้นสำเร็จสมบูรณ์

เมื่อปั้นจน ได้ลักษณะของแบบตามต้องการอย่างดีแล้ว เรียกว่า ปั้นหยาบ

ต่อจากนั้นประติมากรจึงจะให้ความพิถีพิถันต่อการตกแต่งรายละเอียด โดยวิธีการเพิ่ม หรือ
ลดปริมาตรตามความเหมาะสม ประติมากรจะเน้นส่วนละเอียดพิเศษ โดยแสดงออกจาก
ผิวสัมผัสภายนอกของชิ้นงานที่ผิวเรียบเกลี้ยงดูแล้วนุ่มนวลเห็นความประสานกลมกลื่นของ
ปริมาตรได้อย่างชัดเจน แต่ประติมากรบางคน อาจนิยมปล่อยผิวทำ (TEXTURE) ในการปาด
ดินเหนียวโดยทิ้งร่องรอยของนิ้วสัมผัสไว้บนผิวงาน

โดยประติมากรได้ดำเนินการถ่ายทอดออกมาปรากฏให้เห็นในผลงาน
ประติมากรรมนูนสูงที่อยู่ในรูปทรงของวงรี สร้างสรรค์ด้วยวัสดุดินน้ำมัน ประติมากรได้
สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมนูนสูงนี้ตามหลักการทฤษฎีของประติมากรรมตามแบบ
หลักวิชาของศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ผลงานนี้เป็น
ประติมากรรมประเภทรูปเหมือนครึ่งตัว เป็นการสร้างสรรค์ประติมากรรมรูปเหมือน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งแต่พระเศียรถึงพระอุระ โดยเริ่มจากส่วนพระเศียรเป็นการ
เน้นความเหมือนจากรูปต้นแบบที่เป็นพระบรมฉายาลักษณ์ ถ่ายทอดถึงความเหมือนบน
พระพักตร์เสมือนพระองค์จริงเป็นสำคัญ เน้นถึงพระวรกายฉลองศูทมีความสูง คำตามระยะ
ของภาพที่ปรากฏรูปเหมือน หรือ เรียกว่า “รูปพอเทรต” (PORTAIT) นั่นเอง การปั้นจะต้อง
คำนึงถึงสัดส่วน และ รูปทรงขึ้นรูปด้วยดินน้ำมันตามสัดส่วนของกายวิภาคของคน
โดยเฉพาะใบหน้า และ ลำตัว การปั้นขึ้นรูปและทำทางอย่างรวดเร็ว (ACTION
SCULPTURE) หรือ ขึ้นปั้นรูปอย่างหยาบๆ เมื่อได้ระยะ และ มิติตามความเป็นจริง มี
ส่วนประกอบของกล้ามเนื้อ โครงสร้างกะโหลก และ กระดูก ตลอดจนผิวได้ถึง 70% แล้ว
จึงใช้ส่วนประกอบ คือ เสื้อผ้า และ แว่นตา จากนั้นในส่วนละเอียด โดยใช้ส้อมแล้วเก็บความ
เรียบร้อยของพื้นผิว ผลงานจนจะได้ความสมบูรณ์แบบตามต้องการ

องค์ความรู้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมด้านประติมากรรมนูนต่ำ
ประติมากรรมนูนต่ำ ที่ปรากฏของกลุ่มประติมากรรมสำนักช่างสิบหมู่เป็นประติ
มากรรมไทยร่วมสมัย (THAI CONTEMPORARY SCULPTURE) เป็นการถ่ายทอดตาม

ความเป็นจริงจากความงาม ความประทับใจ นับว่าเป็นรูปแบบที่ต่างไปจากอดีตอย่าง
ประติมากรรมไทยประเพณีในการสร้างสรรค์ประติมากรรมร่วมสมัย เป็นการดูจากแบบจริง
แสดงการถ่ายทอดรูปแบบให้ดูที่มีตัวตนอยู่จริง การสร้างประติมากรรมนูนต่ำนี้เป็นการ
สร้างสรรค์ด้วยวัสดุหินน้ำมัน ที่ประติมากรสามารถถ่ายทอดรูปแบบที่มองเห็น และ รับรู้
มองเห็นได้ทันทีของรูปทรง ประเภทธรรมชาติจากรูปประติมากรรมพระพุทธรูป พระพุทธ
ศรีศากยะทศพลญาณ ประธานพุทธมณฑลสุพรรณบุรี เป็นผลงานที่สำคัญยิ่งของท่าน
ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ได้คิดออกแบบสร้างสรรค์ไว้ เมื่อคราวฉลองพระพุทธศาสนา มี
อายุถึง 2500 ปี

รูปแบบแนวคิด “พระพุทธศรีศากยะทศพลญาณ ประธานพุทธมณฑล
สุพรรณบุรี” ท่าน ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ได้สร้างต้นแบบขนาดเท่าพระองค์จริง แล้ว
ต่อมากรมศิลปากรได้ดำเนินการ ปั้น หล่อ ขยาย สูงถึง 2500 กระเบียด ประดิษฐาน ณ พุทธ
มณฑล ถนนพุทธมณฑล สาย 4 ตำบล ศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม พุทธ
ลักษณะแบบพระพุทธรูปปางลีลา ยึดรูปแบบมาจาก พระพุทธรูปปางลีลาสมัยสุโขทัยที่มีลักษณะ
ประติมากรรมไทยประเพณีมาเป็นบรรทัดฐาน

รูปพระพุทธรูปปางลีลา สมัยสุโขทัย เป็นต้นแบบแนวคิด ของ การสร้าง พระ
พุทธศรีศากยะทศพลญาณ ประธาน พุทธมณฑลสุพรรณบุรี

รูปต้นแบบพระพุทธศรีศากยะทศพลญาณประธานพุทธมณฑลสุพรรณบุรี เมื่อปี
พุทธศักราช 2500 ณ มณฑลพิธี ท้องสนามหลวง

พระพุทธศรีศากยะทศพลญาณ ประธานพุทธมณฑลสุพรรณบุรี เมื่อปี พุทธศักราช
2500 กระเบียด ประดิษฐาน ณ พุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม

รูป ต้นแบบ ขนาด เมตร เป็นรูปสำหรับขนาด 2.14 ส่วน องค์ใหญ่
รูปแบบ ซึ่งในการออกแบบสร้างสรรค์ “พระพุทธศรีศากยะทศพลญาณ ประธาน
พุทธมณฑลสุพรรณบุรี” นี้ได้ประยุกต์ให้เป็นลักษณะของประติมากรรมไทยร่วมสมัย คือ
พุทธลักษณะเป็นปางลีลา พระวรกายแบบมนุษย์ คือ ทรงมีกล้ามเนื้อเล็กน้อย ห่มจีวรแบบ
เสมือนผ้าจริง พระพักตร์ถึงความเป็นคนลักษณะจริง โดยพระพุทธรูปลักษณะ นี้ได้สร้างสรรค์
ใหม่ตั้งแต่พระเศียรจรดพระบาตร ถือได้ว่าประติมากรของสำนักช่างสิบหมู่ได้ถ่ายทอด

ผลงานสำคัญยิ่งของ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ที่ปรากฏในรูปลักษณะประติมากรรมหุ่นตํานั่นเอง

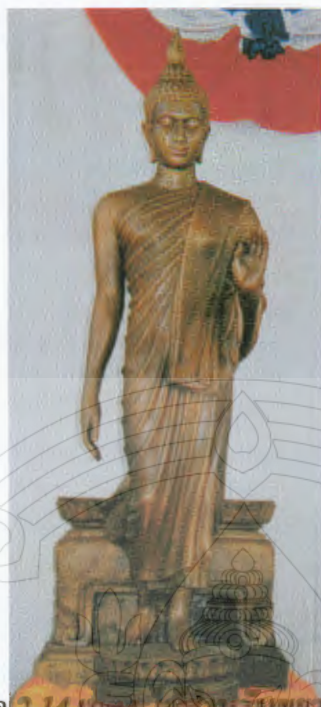

พระพุทธรูปปางลีลา สมัยสุโขทัยเป็นต้นแบบแนวคิดของการสร้างพระพุทธรศรี
ศากยะทศพลณานุประธานพุทธมณฑลสุทรรศน์

รูปต้นแบบพระพุทธรศรีศากยะทศพลณานุประธานพุทธมณฑลสุทรรศน์ เมื่อปี 2500

ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง

รูปต้นแบบขนาด 2.14 เมตร เสาหลักรอบขยายส่วนองค์ใหญ่

พระพุทธรีศาภะทศพลณฐประธานพุทธมณฑลสุทรรศน์ ขนาดสูง 2500

กระเบียด ประคิฐฐาน ณ พุทธมณฑล นครปฐม

การปั้นเริ่มจากการทำพื้นหลังแล้วจึงร่างภาพตามสัดส่วนที่ถูกต้อง เอาดินน้ำมัน เสริมผิว หรือ พอกให้ได้ตามระยะสัดส่วนความหนาที่กำหนด โดยขึ้นตอนหลักของกาย วิชาค จากนั้นจึงใช้รายละเอียดโดยเสริมผิวของจิวรตามความเป็นจริง ต่อจากนั้นจึงเก็บ

รายละเอียดของฝีมืองานให้ความเนียนละเอียดของพื้นผิวของประติมากรรมถือว่าเสร็จสมบูรณ์

ขั้นตอนการสร้าง ผลงานประติมากรรมนูนต่ำ

1.ร่างรูปดินแบบ พระพุทธศรีศากยะทศพลญาณ ประธานพุทธมณฑลสุทธรรสน์ ลงบนรูปทรงวงรี บนกระดาษ การสร้างจากพื้นหลังของประติมากรรมนูนต่ำ เป็นรูปวงรีขนาดกว้าง 45 ซม. สูง 60 ซม. หน้า 7 ซม. ด้วยดินน้ำมันแล้วทำการหล่อเป็นวัสดุปูนปาสเตอร์จำนวนหนึ่งชิ้นเพื่อเตรียมงานจากหลัง สำหรับจัดวางรูปประติมากรรมนูนต่ำของขั้นตอนต่อไป

พื้นฉากหลัง ของ ประติมากรรมนูนต่ำ

3. ขั้นตอน สร้างรูปประติมากรรม

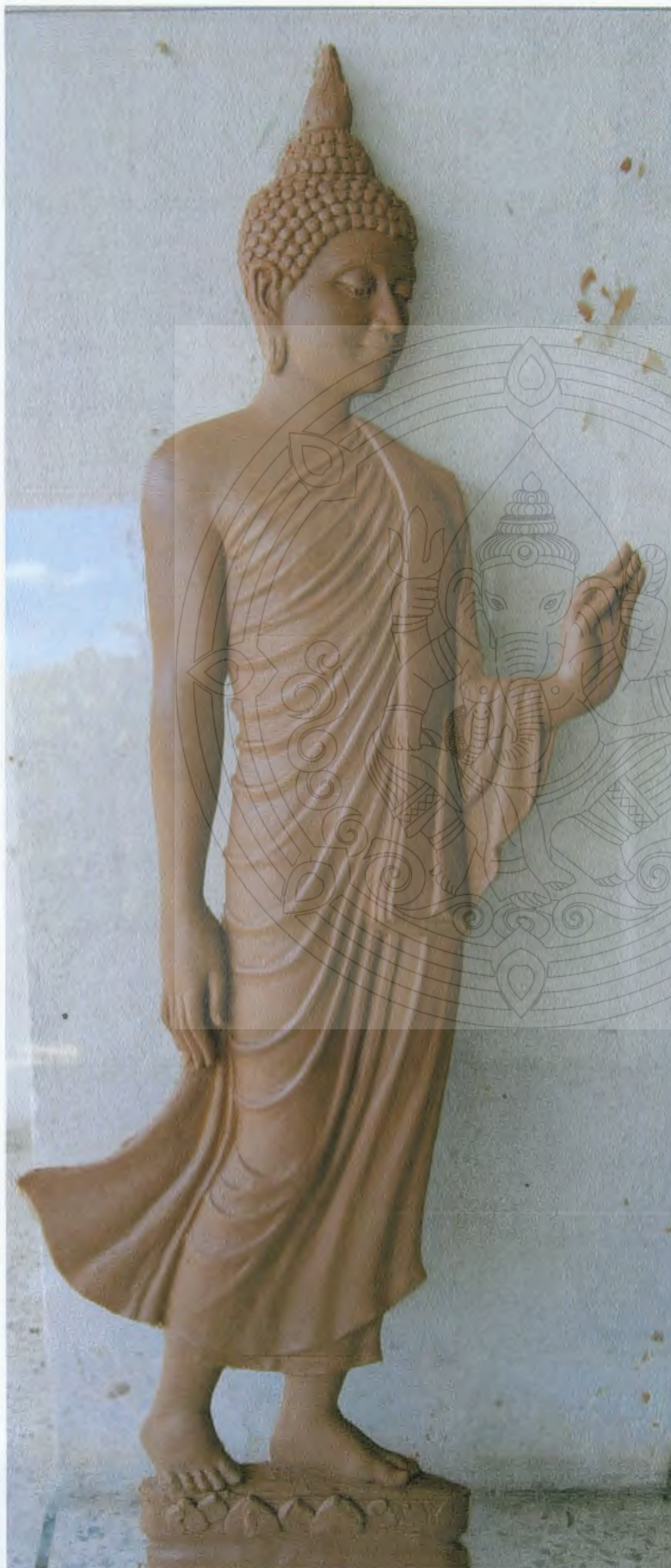
ประติมากรขึ้นรูปหล่อด้วยดินน้ำมัน

ภาพแสดงความสูงต่ำด้านข้างหน้า โดยการป็นหยาบให้เห็น โครงรูปทางกายวิภาคมีปริมาตรแบบคร่าวๆ

ขั้นการขึ้นละเอียด"ดำเนินการทาง ประติมากรรมอย่างสมบูรณ์ (ปั้นละเอียด)

องค์ความรู้ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมด้านประติมากรรมนูนสูง ประติมากรรมนูนสูงที่ปรากฏของกลุ่มประติมากรรมสำนักช่างสิบหมู่เป็น

ประติมากรรมไทยร่วมสมัย ประติมากรได้ถ่ายทอดตามความจริง และ ความงาม ความประทับใจ ที่ได้แสดงออกถึงความเคารพเทิดทูน จงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ลักษณะฉลองพระองค์ในชุดสุททาสกาล ที่แสดงอิริยาบถทรงเยี่ยมพระสรวน ทรงแสดงพระเมตตาบารมีต่อพสกนิกรชาวไทยทั้งปวงที่ปรากฏให้เห็นต่อสาธารณชนที่พบเห็นอยู่เสมอ

รูปต้นแบบพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อเป็นแนวคิดใน
การสร้างงานประติมากรรมนูนสูง

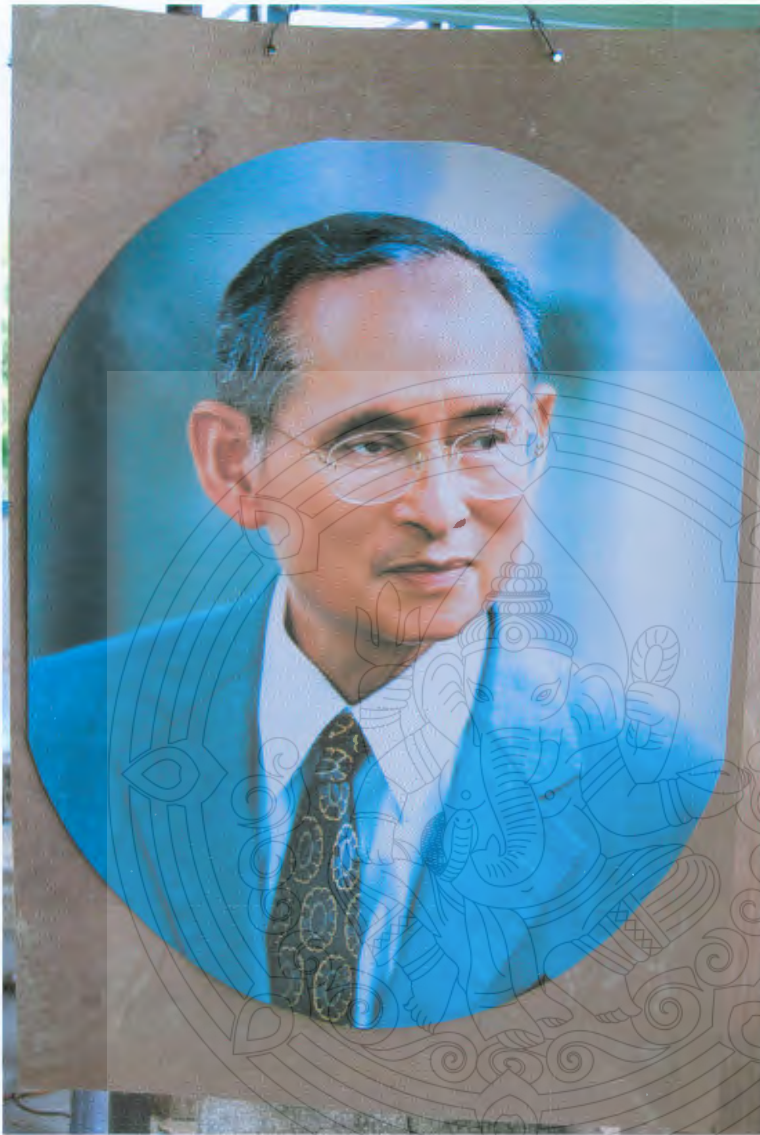
ผลงานประติมากรรมหุ่นสูงที่เสร็จสมบูรณ์

ขั้นตอนการสร้างผลงานประติมากรรมหุ่นสูง

1. รูปแบบ

เป็นรูปต้นแบบพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ แสดงวัจนะทรง

เยี่ยมพระสรวงฉลองพระองค์ด้วยสุทศากล อยู่ในกรอบรูปวงรี

รูปต้นแบบ

2.ร่างแบบวาดเส้นบนกระดาษ

รูปวาดเส้นจากต้นแบบรูปถ่าย เพื่อกำหนดรูปทรง และ ขนาด
 3. ทำฉากหลังเป็นรูปทรงวงรี บนพื้นแทนขาตั้ง ด้วยดินน้ำมัน มีความกว้าง 40

เซนติเมตร สูง 60เซนติเมตร หน้า 10 เซนติเมตร

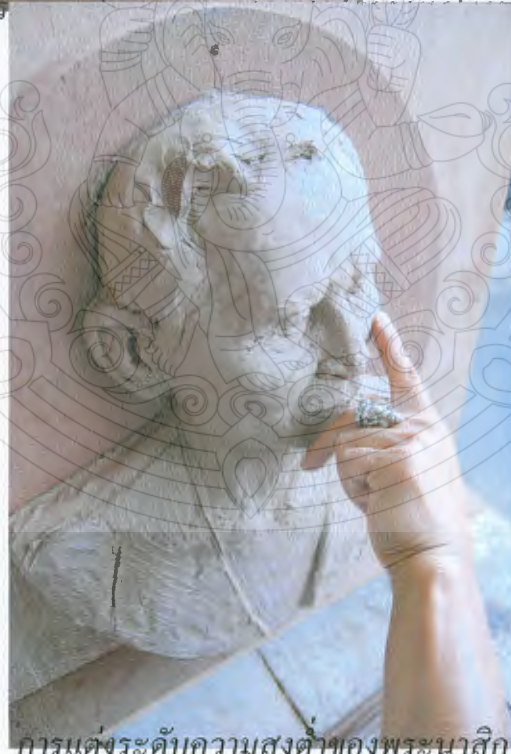
4. ร่างภาพบนดินน้ำมัน และ ดำเนินการขึ้นรูปด้วยดินน้ำมัน เทคนิควิธีการพอกดิน
 ตามความสูง ต่ำ ตามระยะ ใกล้ – ไกล ของ พระพุทธรูปที่มองเห็น ใช้อุปกรณ์ เครื่องมือตาม

ความเหมาะสมถูกต้อง ตามหลัก และ กระบวนการทางประติมากรรม ที่เรียกว่า “การปั้น
หยาบ”

การขึ้นรูปเหมือนพร

ลายเส้นของภาพจริง

การแต่งระดับความสูงต่ำของพระนาสิก

การใช้ผิวแต่งทพระหนุ

การใช้ผิวปั้นแต่งรูปทรงของพระกรรม์

ใช้นิ้วแต่งระยะความสูง – ต่ำของ โนกแก้ม

ใช้นิ้วกดแต่งพระนราด ให้ได้ปริมาตรและลักษณะคร่าวๆ

การใช้เครื่องมือวงเวียนกำหนดระยะห่างภาพต้นแบบ

การใช้วงเวียนวัดเทียบระยะความห่างของ พระโอบูห์ ที่ขึ้นงานประติมากรรม

การใช้วงเวียนกำหนดกระแหว่ความห่างของพระพักตร์ภาพต้นแบบ

การใช้วงเวียนวัดเทียบระยะความห่างของพระพักตร์ที่ขึ้นงานประติมากรรม

5.การปั้นรูปเหมือน ขั้นตอนการเพิ่มวัสดุดินน้ำมัน โดยค่อยๆเพิ่ม หรือ ลดปริมาตร ดินน้ำมันลง ตามความเป็นจริงให้ได้ระยะ ความสูง ต่ำ ตามภาพต้นแบบ โดยสังเกต และ ระยะตามสายตาที่มองเห็น ใส่ความละเอียดของรูปแบบในส่วนต่างๆ ให้ครบถ้วน ด้วยการ

อาศัยเครื่องมือปั้นแต่ง ขนาดเล็ก ช่วยการทำงานขั้นนี้ ทั้งส่วนสำคัญของรูปเหมือน และ
ส่วนประกอบที่เป็นส่วนเสริมให้ดูสมบูรณ์มากขึ้นของสุทททองพระองค์

การเพิ่มดินน้ำมันในส่วนประกอบของสุท

การเพิ่มรายละเอียดของเน็คไท

การใช้รายละเอียดของสภาพพร้อมเน็คไท

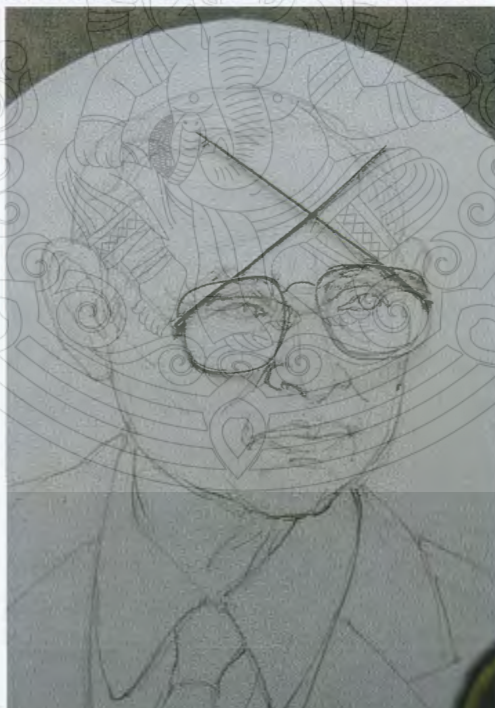
ไล่ส่วนของปากคอเสื้อ

การเพิ่มส่วนของไหล่เสื้อ

ส่วนรายละเอียดภาพรวมของพิมพ์เหมือน

การใช้สวดเหล็กเสริมโครงสร้างของคลองแวง

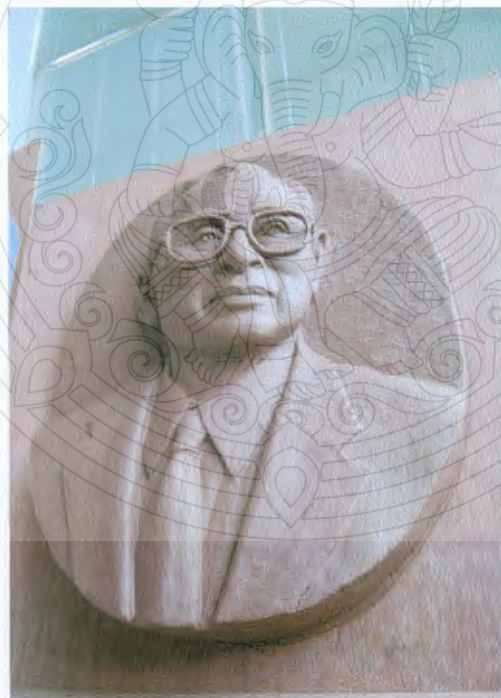
การแสดงฉลองแว่นพร้อมโครงสร้างทวดเหล็ก

ภาพแสดงชิ้นเสริมรายละเอียดของฉลองแว่น

แสดงภาพมุมสูงด้านบนของชิ้นงานรูปปั้นให้เห็นปริมาตรความนูนสูง

ภาพแสดงภาพมุมต่ำที่เงยขึ้นเห็นความหนาด้านล่าง

ภาพแสดงส่วนรายละเอียดของภาพประติมากรรมนูนสูงที่แสดงความสมบูรณ์นูนบน

ผลงานประติมากรรมนูนสูงที่เสร็จสมบูรณ์เมื่อเทียบกับพระบรมฉายาลักษณ์ต้นแบบ

6. ขั้นตอนกำหนดพื้นผิว ของวัสดุของประติมากรรมนูนสูงที่ปรากฏ ประติมากรใส่ความรู้สึกลงถึงความต้องการของการแสดงออกของพื้นผิวของชิ้นงาน ที่ปรากฏลักษณะของผิวพื้นที่ให้เห็นร่องรอยของนิ้วมือสัมผัสของตัวประติมากรเอง อันเป็นลักษณะเฉพาะของประติมากรเอง

ประติมากรรมหุ่นสูงแสดงพื้นผิวของงานมีลักษณะเป็นร่องรอยเทคนิคของลายนัวมือ
ของประติมากร แบบ ไม่เรียบเนียน

สรุป

องค์ความรู้ประติมากรรมหุ่นต่ำ และ ประติมากรรมหุ่นสูง ในการสร้างงาน
ประติมากรรมให้มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผล ได้ดั่งนั้น ประติมากรต้องมีความมุ่งมั่น
ขยันภาคเพียรในเชิงปฏิบัติการ ให้ความสำคัญของทุกส่วนของร่างกาย ในรูปแบบ
โดยดำเนินการตาม

กระบวนการ และ ขั้นตอนทางประติมากรรมจนครบถ้วน การปฏิบัติการทางประติมากรรมนี้ต้องอาศัยทักษะ และความชำนาญของประติมากรแล้ว ถือได้ว่าการทำงานประติมากรรมยังส่งผลประโยชน์ทั้งทางร่างกาย และ จิตใจ เป็นการทำความดีโดยการปั้นรูปอยู่ในอารมณ์ และ มิติ แห่งการสร้างสรรค์ งานศิลปกรรม ที่จะเป็นสื่อต่อผู้พบเห็น เกิดความสุข และ ความปิติต่อผลงานที่ประติมากรได้สร้างสรรค์ไว้

นอกจากนี้ การขึ้นรูปด้วยดินน้ำมันนั้นเป็นการใช้แรงออกกำลังกายบริหารมือ และ นิ้วมือ ได้เป็นอย่างดี ทำให้สุขภาพแข็งแรง ที่สำคัญ อีกประการหนึ่ง คือ เป็นการเสริมสร้างทักษะความชำนาญมากยิ่งขึ้นให้กับประติมากรเอง

บรรณานุกรม

กฤตวัฒน์ บรรลือทรัพย์ ประวัติศาสตร์ศิลป์,2547

คมสันต์ คำสิงหา ประติมากรรมคนเหมือน กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค จำกัด ,2550

บุญเลิศ บุตรขาว กายวิภาคฉบับนักศึกษาศิลปะ กรุงเทพฯ พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์เฮาส์. ,2531

ภูริปนิศรี คงโกนันทน์ ประติมากร – ประติมากรรม กรุงเทพฯ บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1997)
,2551

มัต ตะติยะ ประติมากรรมพื้นฐาน กรุงเทพฯ หจก. เอมี เทรคดิง ,2549

วิเชียร อินทรกระตึก ประติมากรรม กรุงเทพฯ อักษราพัฒนา จำกัด ,2539

วิรุณ ตั้งเจริญ ศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย กรุงเทพฯ พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์เฮาส์. ,2534

ศิลปากร, กรม จดหมายเหตุ การสร้างพระพุทธรูปพระประธานพุทธมณฑล กรุงเทพฯ พิมพ์ที่
โรงพิมพ์ รุ่งเรืองรัตน์ ,2525

สุชาติ เถาทอง ศิลปะกับมนุษย์ กรุงเทพฯ พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์เฮาส์. ,2532

_____ หลักการทัศนศิลป์ กรุงเทพฯ อักษรกราฟฟิค ,2536

อัศนีย์ ชูอรุณ,เฉลิมศรี ชูอรุณ แบบอย่างศิลปะตะวันตก กรุงเทพฯ พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์เฮาส์. ,2528

_____ ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก กรุงเทพฯ พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์เฮาส์. ,2530

_____ ศิลปะสมัยใหม่ยุคบุกเบิก กรุงเทพฯ พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์เฮาส์. ,2535

_____ ประวัติศาสตร์ศิลปะยุคฟื้นฟูและยุคใหม่ กรุงเทพฯ พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์เฮาส์.

อารี สุทธิพันธุ์ ทัศนศิลป์และความงาม กรุงเทพฯ ดันอ้อ ,2532

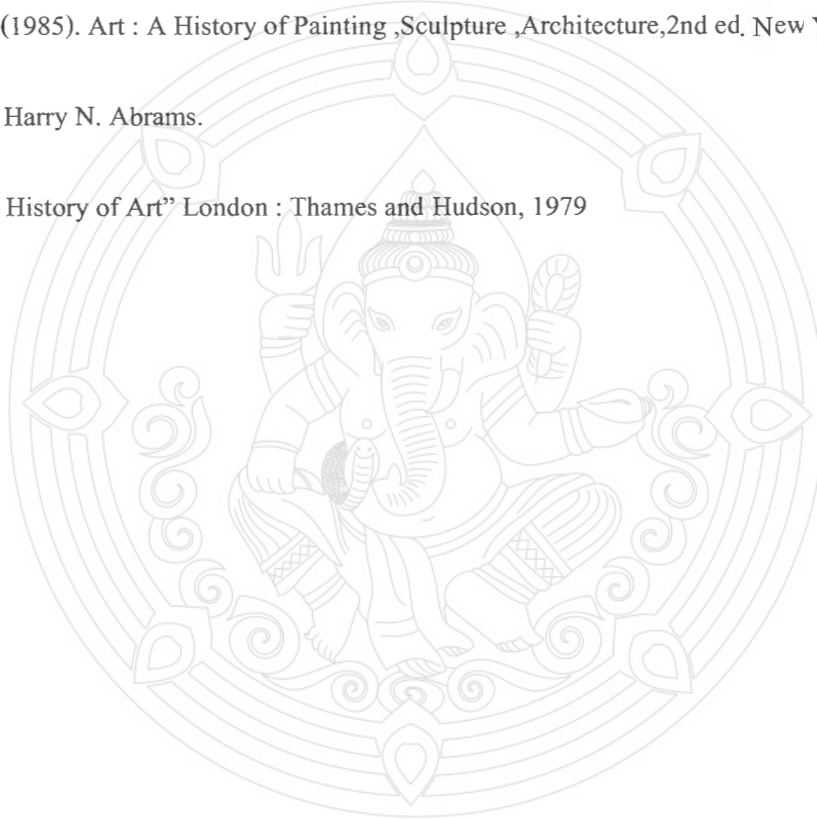
_____ ศิลปนิยม กรุงเทพฯ พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์เฮาส์. ,2535

Auerbach ,Arwold. Modelled Sculpture and Plaster Casting. ,New Jersey : A.S. Borne\$ and
Co.,Inc.,1977

Hartt ,Frederick. (1985). Art : A History of Painting ,Sculpture ,Architecture,2nd ed. New York :

Harry N. Abrams.

Janson ,H.w. ,”A History of Art” London : Thames and Hudson, 1979

ภาคผนวก

คำสั่ง

คำสั่งสำนักข่างสิบหมู่

ที่ ๑๔/๒๕๕๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ในสำนักข่างสิบหมู่

.....

ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาตรา ๑๑ กำหนดให้ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ และมีการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมการทำงานโดยมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ประกอบกับสำนักฯ ต้องจัดทำแผนการจัดการความรู้ ตามกรอบการประเมินผล การปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มิติที่ ๔ ด้านการพัฒนาองค์กร นั้น

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการองค์ความรู้ในสำนักข่างสิบหมู่ ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ รวมทั้งบรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวทางการปฏิบัติราชการ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงขอยกเลิกคำสั่งสำนักข่างสิบหมู่ ที่ ๑๓/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ และแต่งตั้ง คณะทำงานจัดการความรู้ในสำนักข่างสิบหมู่ขึ้นใหม่ ประกอบด้วย

๑. ผู้อำนวยการสำนักข่างสิบหมู่	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายนิยม กลิ่นบุบผา	คณะกรรมการ
๓. นายสัมพันธ์ อุทโยธา	คณะกรรมการ
๔. นายรัชชัย ปุณณลิมปกุล	คณะกรรมการ
๕. นางสุนทรี ประสงค์	คณะกรรมการ
๖. นายสมควร อุ่มตระกูล	คณะกรรมการ
๗. นายวันชัย หวลนิวัตวงษ์	คณะกรรมการ
๘. นายนิกร กขพงศ์	คณะกรรมการ
๙. นายนาวัน สุวัฒนปุระ	คณะกรรมการ
๑๐. นางสาวอรพิน พฤกษ์สุนทร	คณะกรรมการ
๑๑. นายฉัษพล ฟั่นศิลป์	คณะกรรมการ
๑๒. นายภูริปนิธิร์ร กงโกคานันท์	คณะกรรมการ

๑๓. นางสาว...

๑๓. นางสุนิสา ศุภลักษณ์อำไพพร	คณะกรรมการ
๑๔. นางยุניים ธีระนันท์	คณะกรรมการ
๑๕. นายอนุเมธา สุขธรรม	คณะกรรมการ
๑๖. ว่าที่พันตรีสืบสกุล อ่อนสันพันธ์	คณะกรรมการ
๑๗. นางประภาพร ตราชูชาติ	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑๘. นายเสกสรรค์ ญาณพิทักษ์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นางไข่มุข ศิริวัฒน์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่

๑. กำหนดกรอบ ทิศทางในการจัดการความรู้ในสำนักฯ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์
๒. จัดทำแผนการจัดการความรู้ในสำนักฯ
๓. ดำเนินงานจัดการความรู้ในสำนักฯ ให้เป็นไปตามแผน
๔. ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินการตามแผนการจัดการความรู้ในสำนักฯ แก่คณะกรรมการจัดการความรู้ ของกรมศิลปากร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒

(นางสาวนิรมล เรืองสม)
ผู้อำนวยการสำนักช่างสิบหมู่

อรพิน งามพิมพ์

.....ตรวจ

๑๔. นายโสพิศ พุทธิรักษ์

คณะทำงานและเลขานุการ

๑๕. นายเสกสรรค์ ญาณพิทักษ์

คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. เพื่อจัดทำต้นแบบงานศิลปกรรม
 ๒. รวบรวมข้อมูล เพื่อจัดทำเอกสารทางวิชาการองค์ความรู้
 ๓. ดำเนินการบันทึกภาพ เก็บข้อมูลการปฏิบัติงาน
 ๔. การจัดซื้อ จัดจ้างทุกประเภท ตลอดจนจัดหาวัสดุ ควบคุม เบิกจ่ายและจัดทำใบสำคัญ
 ๕. ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่

พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

(นางสาวนิรมล เรืองสม)
ผู้อำนวยการสำนักช่างสิบหมู่

.....หน.ผบห.

มาลินี จนท.ผู้รับผิดชอบ